

Convoglio nemico attac- cato nelle acque algerine

Tre piroscafi colpiti, depositi e attrezzature del porto di
Algeri bombardati — Continua la battaglia nei settori
centrale e meridionale del fronte tunisino

Il Quartier Generale delle Forze Armate
comunica in data di 27 marzo 1943-XXI il
seguente bollettino di guerra n. 1036:

Nel settore centrale e meridionale del
fronte tunisino continua la battaglia. La
aviazione dell'Asse coopera intensamente
con le unità terrestri, battendo le retrovie
avversarie e concentramenti di mezzi.

In duelli aerei 6 apparecchi venivano ab-
battuti dai cacciatori germanici.

Napad na sovražni konvoj v alžirskih lukah Alžiru bombardirani — Nadaljuje se bitka v srednjem in Trije parniki zadeti, skladišča in naprave v pristanišču južnem odseku tuniskega bojišča

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil
je objavil 27. marca naslednje 1036. vojno
poročilo:

Na srednjem in južnem odseku tuniskega
bojišča se bitka nadaljuje. Letalstvo
Osi živahno sodeluje s kopnimi enotami
ter bombardira sovražne zaledje in zbirali-
šča vozil.

Nemški lovci so v letalskih dvobojih se-
strelili 6 letal.

Nemška letala so napadla konvoj v al-
žirskih vodah in zadela tri parnike ter
bombardirala skladišča in pristanišča na-
prave v Alžiru.

Veliko skupino sovražnih štirimotornih
letal, ki je bila namenjena nad Cagliari, so
naši lovci prestregli in jo prisilili, da je
spremenila pot. V zraku nad Palermo je
izstrelil protiletalskega topništva zadel
britansko izvidniško letalo, ki je padlo v
morje severno od Mondella.

Nemški general o sposobno- stih italijanskega letalstva

Berlin, 27. marca. s.Ob 20letnici ustanov-
itve italijanskega letalstva je general
Quade pod naslovom »Sinje orožje« objavil
v »Börsenzeitung« članek, v katerem
opisuje prve ukrepe za izpopolnitev ita-
lijanskega letalstva, ki se je po volji Du-
ceja od 1. 1923 popolnoma samostojno raz-
vijalo in postopno doseglo popolnost in učinkovitost,
zaradi katere je postalo kasneje naj-
modernejšo orožje v Evropi. General pripomi-
nja nadalje, da se je italijansko letalstvo prve
na kontinentu razvilo v močno napadalno oro-
žje. Pisec prikazuje v kronološkem redu podvige

Birma v borbi za novi azijski red Obnavitev neodvisnosti Birme po zaslugi Japonske

Tokio, 27. marca. s. Birmanski ministrski
predsednik Bama je sprejel zastopnika ino-
zemskega tiska. Na posebno vprašanje dopis-
nika agencije Stefani je Bama odgovoril:

Cepprav je še preuranjeno govoriti o me-
narodni politiki Birme, ki namerava slediti na
visoko moralnih konceptih in skupnem napredku
azijskega področja, ugotavljam, da v Birmi ne
obstaja indijsko vprašanje. To vprašanje so
svoječas Angličje vzdrževali v korist lastne po-
litike, kakor so svoj čas ustvarili n. pr. vpra-
šanje muslimanov v Indiji. Odkar so bili An-
gličji pregnani iz Birme, je indijsko vprašanje
izginilo in obstoja sedaj popolno sodelovanje
med Indijci in Birmanci. Anglesko zatiranje
elementov v Birmi, ki so stremeli po neodvis-
nosti države, so opravičevali s tem, da so jih
označevali za prišaste komunizma.

Glede načrtov za gospodarsko obnovo lahko
rečem, da Birma osredotočuje vse svoje sile
za vojno, ker se nahaja v prvi črti. Birma zdru-
žuje vse svoje industrijsko in gospodarsko
delovanje v sodelovanju z japonskimi silami.

Odgovarjajoč na slična vprašanja ostalih no-
vinarjev je birmanski ministrski predsednik
omenil glede angleške trditve, ki odreja Birmi
sposobnost za neodvisno državo, da je Anglija
vedno označevala za nesposobne države, nad
katerimi je vladala. Birma se ponaša z zgodov-
ino neodvisnega naroda, ki sega nazaj za tisoč
let, njena bogastva pa so obstojala že pred
angleško zasedbo. Sedaj, ko je Birma zopet
postala neodvisna po zaslugi Japonske, bo po-
kazala svetu svojo sposobnost in pripravljenost,
da jo bo japonska sila podpirala na njeni poti.
Na vprašanje, ali je birmanski narod pripravljen
za vojno, je Bama odgovoril, da Birmanci
se popolnoma zavedajo smota te vojne in
sodelujejo z japonsko vojsko. Osvobodena svojih
sovražnikov je Birma stopila v obnavljajočo
dobo in zavzela svoj prostor v novem redu in
novem gospodarstvu vzhodne Azije. Omenja-
joč izjave japonskega ministrskega predsednika
Toja, je označil odnose med Japonsko in Bir-
mo in njen položaj v okviru novega azijskega
reda in izjavil, da so Birmanci že spoznali od-
krita namere Japoncev, sedaj pa so jih čuli iz
ust ministrskega predsednika Toja ter so nad
vse veseli in hvaležni Japoncem.

Tokio, 26. marca. s. Šef upravnega sveta Bir-
me, Bama, je posvetil vse svoje življenje
osvoboditvi domovine. Njegov oče, ki je bil
ministrski predsednik v dobi birmanske monar-
hije, je bil razrešen in izgnan iz domovine, ker
je bil zapleten v protiangelski pokret, ki je bil
povod prvi vojni med Anglijo in Birmo leta
1866. Še otrok je bil, ko mu je oče umrl, ki
so ga zastupili Angličje. Bama se je podal v
Anglijo, kjer je študiral pravo na univerzi v
Cambridgeu. Leta 1924 se je vrnil v Birmo in
se posvetil odvetništvu ter branil zlasti poli-
tične obtožbe. Izvoljen je bil za poslanca,
leta 1937, pa je postal ministrski predsednik,
nakar je po angleško-birmanskim incidentih leta
1938, odstopil. Leta 1939 je ustanovil ligo za

Izjalovljeni sovjetski napadi Tako ob Kubanu kakor južno od Ladoškega jezera so bili vsi ruski napadi odbiti

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 27. mar-
ca. s. Vrhovno poveljništvo nemške vojske
je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovražni napad proti severni fronti ku-
banskega mostišča je bil krvavo zavrnjen.
Uničeni so bili številni oklopni vozovi.

Južno od Ladoškega jezera so se izja-
vil šibkejši napadi boljševikov, deloma pa
so bile njihove izhodiščne postojanke raz-
bite že s topniškim ognjem.

V srednjem in južnem Tunisu so premo-
čne sovražnikove sile podvezle nove mo-
čne napade proti nemško-italijanskim po-
stojankam. Bile so v hudih borbah zav-
rnjene, krajevni vdori pa zavreti. Nemška
bojna letala so napadla pristanišče v Al-
žiru in neki konvoj na morju pred alžir-
sko obalo. Zadete so bile tri trgovske
ladje.

Angleški bombniki so v noči na 27. marca
metali rušilne in zažigalne bombe na več
zapadno-nemških krajev. Prebivalstvo je
imelo izgube. Trije sovražni bombniki so

bili sestreljeni, četrtega pa je sovražnik
izgubil pred norveško obalo.

Boji na finskem odseku

Helsinki, 26. marca. s. V znočnih 24 urah
so finske čete v zapadnem odseku aunuške
fronte odbile polizkus sovjetske stotnije
za prekočanje reke Zvir. Sovražnik, ki
se je umaknil, je pustil na ledu reke šte-
vilne mrtve. Sovjetski oddelek je bil po-
gnan od finskih postojank, tjer je skušal
vdrati. Izbrani finski strelci so ubili šte-
vilne sovjetske vojsake.

V južnem odseku Vzhodne Karelije je
finsko letalstvo bombardiralo neko sovjets-
ko oporišče in neko postajo. Zadeta so
bila skladišča na postaji. Snoch in preteko
noč je skušalo 20 sovjetskih letal napasti
Helsinki, toda protiletalska obramba je
napad preprečila. Na periferiji odvržene
bombe niso povzročile škode. Snoch in pre-
teko noč so bila sovjetska letala pregna-
na tudi nad Kotko. Pregelna jih je proti-
letalska obramba.

Nezmanjšana podmorniška nevarnost V anglosaškem taboru se pojavlja novo vznemirjenje zaradi nevarnosti podmornic Osi

Berlin, 26. marca. s. Glede nedavnih
uspehov nemških podmornic izjavljajo v
vojaških krogih Berlina, da so letala in
površinske pomorske enote potopile od
130 v marcu potopljenih ladij s skupno
tonažo 780.100 ton, 121 ladij s skupno
758.100 ton. Uspeh potopitev v marcu je
še sedaj za 20 odstotkov večji kakor v
marcu leta 1942. Delež potopitev po pod-
mornicah se je v marcu povečal za 30
odstotkov v primeri s potopitvami v mar-
cu 1942.

Berlin, 26. marca. s. Vrhovno poveljni-
štvo oboroženih sil je objavilo 4. seznam
sovražnih pomorskih izgub. Seznam obsega
imena nadaljnjih 6 angleških trgovinskih
ladij s skupno 30.215 tonami, ki so bile
potopljene. V seznamu so lajle »British
Fortune« s 4.696 tonami, »City of Ribon«
s 3.668 tonami, »Glenla« s 4.252 tonami,
»Louise Moler« s 3.764 tonami, »Goholstane«
s 5.852 tonami in »Hlerest« s 5.283 tonami.

Lizbona, 26. marca. s. V zavezniškem ta-
boru, zlasti v Angliji, so še vedno vzne-
mirjeni zaradi podmorniške nevarnosti. La-
burist lord Strabolgi je v »Daily Expressu«
napisal: Os je od pričetka vojne posvetila
vse napore pospeševanju gradnje podmor-
nic. Angličji pa so pripisovali veliko važ-
nost protikutkrepom, ki naj se izvedejo. Ad-
miral Dönitz ima danes po zaslugi nemške
pomorske politike na razpolago mnogo več
podmornic kakor njegov prednik Tirpitz
v svetovni vojni 1. 1914-18. Anglija je vsto-
pila v to vojno s premajhnim številom
spremljevalnih edinic in protipodmorniških
enot. Položaj je tem bolj težaven, ker raz-
polaga sovražnik s podmorniškim oporiš-
čem na Norveškem in v Franciji, ker je Irska
ostala nevtralna, ker je Italija ob strani
Nemčije, dočim je Francija izgubila svojo
mornarico. Zaradi zmotne pomorske poli-
tike primanjkuje danes Angliji, kar bi ne-

obhodno potrebovala za učinkovito pobitja-
nje podmornic. Lord Strabolgi opozarja
vlado, naj dodeli več letal za obrambo mor-
narice in trgovske mornarice, kajti jav-
nost sedaj že ve, da so izgube na morju
izredno hude.

Lizbona, 26. marca. s. Angleški obzornik
»Fair Play« piše o naraščajočem vznemir-
jenju angleške javnosti zaradi izgub na
morju. Izgube na morju so bile v zadnjem
času predmet številnih razprav. Kar se
je čulo o tem z uradne strani, ne more za-
dovoljiti nikogar. Velika nevarnost je, da bi
mogoče nadomestiti izgub z novimi grad-
njami in da ni na razpolago potrebnega
ladjevja za prevažanje razpokljivih čet
in potrebnih. Od pričetka vojne se je iz-
javljala popolnoma napačna politika po-
morskih gradenj. Po treh letih in pol vojne
je prvi lord admiraltete Alexander končno
opazil, da je bolje graditi več edin-
ic za spremljanje konvojov kakor nove to-
vorne ladje. Uradno torej priznava, da
pred potopitvijo rešena ladja več pomeni
kakor na novo splovljena ladja, kajti s
torpediranjem ne gre v izgubo samo ladja,
temveč včasih tudi zelo dragocen tovar
na ladji. Končno je treba upoštevati, da
je treba v večini primerov rekrutirati tudi
novo posadko.

Lizbona, 26. marca. s. »News Chronicle«
objavlja nekatere izjave rešencev z ladij,
ki so bile torpedirane pretekli teden na
Atlantiku. Rešeni mornarji opisujejo, ka-
ko strašen je bil napad podmorniškega
rja. Podoficer nekega parnika je izpove-
dal, da kaj takega v vsej vojni ni videl.
Napadi so trajali več dni in več noči.
Ogenj obrambnega topništva je tako raz-
svetljeval konvoje, da je bilo svetlo kakor
podnevi, čeprav je bitka divjala ponoči.
Rešenci podčrtavajo, kako so živčno iztr-
pani, ker so bili neprestano zaposleni in
je grmenje topov prepečevalo vsak odih.
V konvoju so bile ameriške in angleške
ladje. Ladja, na kateri je bil eden izmed
pripovedovalcev, se je drugi dan po napadu
potopila. Zadelo jo je več torpedov
hkratu. Šele dve uri po potopitvi je neki
rušilec rešil mornarje. Na tem rušilecu je
še bilo polno rešencev z ostalih parnikov,
ki so se potopili.

Odpor proti anglosaški diktaturi Značilna izjava bivšega nizozemskega zunanjega ministra

Stockholm, 26. marca. s. Pojmovanje,
da morajo o povojni mednarodni ureditvi
v primeru zavezniške zmage odločiti iz-
ključno Anglija, Amerika in Rusija na
glede na manjše države Evrope, ki je bilo
zopet znova potrjeno v zadnjem Churchil-
lovem govoru, ostro kritizira bivši ni-
zozemski zunanji minister Van Clieffens v
pismu, ki ga je poslal »Timesu«. Izjavo
Van Clieffensa sodbja v Lordu za naj-
bolj hrabro in energično s strani begunske
vlade v zvezi z debato o mednarodnem so-
delovanju v vojni.

Misel bivšega nizozemskega ministra je
naslednja: V Angliji in Ameriki obstoja
močno, čeprav na sred: še ne pospešeno
stremljenje, da se prizna obema anglosa-
škima silama in Rusiji ob izključitvi Ki-
tajske prevladujoči položaj glede na bolj
ali manj splošna interesna vprašanja. To
stališče je popolnoma napačno in zmno-
no v svetu, v katerem bi moralo biti že
davno premagano stališče, ko je bogastvo
narekovalo politično obliko. Ubogi ima
prav toliko pravice kakor bogat magnat.
Ne moremo razumeti, kako morejo lju-
dje, ki demokratično mislijo, smatrati za
pravično na mednarodnem področju, da se
pripisuje večja važnost velikim kakor
malim državam. Po nedavno prikazani
teoriji štirih velisil hočejo veliki zavez-
niki izvajati brezpogojno oblast nad vsemi
evropskimi narodi. Temu stremjenju
se protivijo male države, ki zahtevajo svo-
je mesto ob mirovni mizi. Splošno go-
vorje, da imajo velike sile pravico izreči za-
dajo besedo, ker največ žrtvujejo in prena-
šajo največje breme v tej vojni. Dvomim,
da bi taki razlogi mogli biti določilni. Ma-
le države trpijo zaradi zmot velikih sil.
Važnost majhnih držav se ne sme podce-
njevati in če hočemo ostati pri demokrati-
skih načelih, se ne moremo pregržati dem-
kratizem in obenem izvajati sistem obvla-
dovanja manjšine.

Pismo Van Clieffensa je povzročilo mno-
go hrupa v Londonu, tem bolj, ker njego-
vo mnenje ni samo mnenje vseh begun-
skih vlad, temveč tudi nekaterih angleških
političnih krogov.

Ameriška poblednost

Buenos Aires, 26. marca. s. V radijskem go-
voru, ki ga je imel včeraj v Panami, je pod-
predsednik Zedinjenih držav Wallace izjavil,
da bi bil ideal ameriške politike ustvaritev
države, ki bi v federativni obliki obsegala ves
svet. Da bi bolje predočil svoje pojmovanje,
se je Wallace nesramno skliceval na znano po-
litično pojmovanje južnoameriškega državnika
Simona Bolivarja, ki je svoj čas doslovno iz-
javil: Prosim Boga, da bi razsvetlila države Juž-
ne Amerike, da bi se zedinile še pravočasno in
uprle naraščajočo nevarnost ameriškega imperi-
alizma. Wallace si je seveda prisvojil Bolivar-
jev koncept in ga razširil na Severno Ame-
riko, kateri naj bi bila zaupana, kakor se raz-
ume, vodilna misija. To je razlog, zaradi ka-
terega so Američani zainteresirani na tem, da
podpirajo ekspanzijske načrte boljševikov v
Evropi. Obzornik »United States News« je v
nedavnem svojem članku zatrijeval: Sovjetska
zveza zavzema obvladajočo mesto na evrop-
skem vojnem prizorišču in na področju Paci-
fika. Zaradi tega ima pravico izvajati oblast

nad vzhodno poloblo, kakor imajo Američani
pravico vladati nad zapadno poloblo.

Buenos Aires, 26. marca. s. Izkoriščajoč po-
ločaj, potiskajo Zedinjene države z izvršni-
mi vojaškimi in političnimi dejstvi še bolj oja-
čiti svoj imperializem. Washington si sedaj
prizadeva doseči da bi se Avstralija odpove-
dala mandatu nad Novo Gvinejo, ki je nekdanj
pripadala Nemčiji in sicer v prid Amerike.
Enako so se pritiski izvajali na vlado Nove
Zeladije, da bi se odrekla v prid Washingto-
nu mandatu nad otočjem Samoa. Bela hiša
skuša nadalje doseči od avstralskega minist-
skega predsednika Levatta, katerega pričakuje
sedaj v Ameriki, postoblastilo za gradnjo stal-
nega pomorskega oporišča v severni delu No-
ve Gvineje, ki bi spadalo v omrežje letalsko-
pomorskih ameriških oporišč kakršna so bila
že organizirana v srednji in južni Ameriki in
na južnem področju zapadne Afrike.

Sovjetski imperijalizem

Berlin, 27. marca. s. »Zwölfuhrblatt« na-
vaja nekatere odstavke iz razgovora biv-
šega ameriškega veleposlanika v Moskvi,
Davisa zastopniku nekega ameriškega li-
sta ter zaključuje, da se teza Osi, da So-
vjetska Rusija zasleduje enake imperija-
listične cilje kakor bivša caristična Rusi-
ja, popolnoma potrjuje z izjavami samih
političnih predstavnikov iz nasprotnega
tabora. Davies je ušla naslednja izjava:
Sovjetska zveza smatra nekatera ozemelj-
ska vprašanja naravnost kot življenjsko
važna za svoj obstoj. Diplomati navaja na-
dalje, da ne gre samo za ozemlja v severni
in srednji Evropi, temveč tudi za iz-
hodišča na morju, zlasti pa za Dardanele.
V ta namen bi bilo treba po sovjetskih
načelih priključiti ruskemu ozemlju celo
vost na japonski držav, ki mejijo na Sovjet-
sko zvezo.

Boljševiki udarec proti Poljakom

Varšava, 26. marca. s. Imenovanje ukra-
jskega novinarja in boljševika Kornej-
čuka za podkomisarja za zunanje zadeve
v moskovski vladi je napravilo velik vtis
v tujakinih krogih, kjer poudarjajo, da
je bilo izvršeno po volji Stalina, ki se na
ta način zahvaljuje Angliji in njenemu
min. predsedniku za napore, da bi prepre-
čala Ameriko, naj sankcionira angleško
izdajstvo Evrope. Novi podkomisar je znan
po svojem boljševiškem fanatizmu in po
svojih člankih, ki jih je nedavno objavil
v »Pravdi«, ko je napadel poljsko klico
v Londonu in trdil, da bi nadaljnje anglo-
sko podpiranje poljskih zahtev po ukra-
jinskem ozemlju katastrofalno škodilo anglo-
sko-sovjetskemu odnosom. Tak odgovor
je sganjati podkomisar v sovjetskem za-
nanjem ministstvu dal na predlog gene-
rala Sikorskega, da naj se razpravlja o
bodoči varnosti Poljske in o njenih vzhod-
nih mejah. Moskva je jasno namignila, da
Sovjetska zveza ne bo trpela vstajenja
Poljske v novi boljševiški Evropi. Kornej-
čuk je izvršil nalogo, da uniči v temeljih
celotno poljsko politiko Churchillja in nje-
gove vlade. Churchill je moral zopet po-
pustiti in pomiriti razburjeno angleško in
ameriško javnost sprčo sovjetskih zahtev,
kajti Stalin se ne ozira na nikogar in je

Fantastični načrti anglosaške maščevalnosti

Berlin, 26. marca. s. Lahko rečemo, da
ima vsak Američan, ki iz kakršnegakoli
razloga lahko pisari v kakem listu, že pri-
pravljen načrt za reorganizacijo Evrope
in sveta po vojni, piše »Zwölfuhrblatt« gle-
de na načrt za kaznovanje Nemčije, ki ga
je nedavno objavil obzornik »New York
American Mercury«. Ameriška javnost
predlaga to pot kontrolo nad Nemčijo za
neomejeno število let, torej dejansko za
vse večnost. Po vojni bi morale zavezni-
ške države ne samo popolnoma razorožiti
Nemčijo, kar naj bi šlo tako daleč, da bi
zasebnikom prepovedali nošenje kovinskih
predmetov, temveč tudi prirediti takoj in z
vso energijo proces proti vsem, ki so o-
govorni v Nemčiji za vojno. Gospodarske
naprave Nemčije, zlasti industrijske in
trgovinske, se morajo takoj odpraviti. In-
dustrije življenjskih proizvodov naj se
zmanjšajo do skrajnosti, kolikor je po-
trebno za neobudno prehranjevanje drža-
ve. Nemčija, ki bi jo seveda preuredili vr-
hovni svet zmagovitih narodov, bi dobila
zavezniško vojaško vlado.

Ko omejam to bedno izrodke nekega
slaboumeza, zaključuje nemški list, ho-
čemo samo predočiti Kitajcem veliko mo-
ralno mizerijo, ki vlada v angleško-ame-
riških odgovornih krogih, ki se zaradi te-
ga, ker ne morejo doseči nobenega odlo-
čilnega uspeha z orožjem, znanajo v listih
in po radiu nad nasprotnikom.

Jubilej predsednika portugalske republike

Lizbona, 25. marca. s. Danes poteka 25 let
od imenovanja generala Carmone za predse-
dnika portugalske republike Carmoni in Sala-
zarju dolga Portugalska brez dvoma svojo po-
litično srečo. Odločna akcija Carmone je
omogočila nadaljevanje Salazarjeve obnav-
ljajnega dela. Salazar je dal oblasti avtoritativ-
no, protidemokratsko in predvsem evropski
značaj. Ta oblast se je izkazala med špansko
državljansko vojno in vzdržuje sedaj kljub
vsem pritiskom krepko svojo nevtralno poli-
tiko.

Obsedno stanje v iranskih mestih

Ankara, 24. marca. s. Položaj v Iranu, ki se
ni zboljšal kljub vsem ukrepom vojaških za-
sedbenih oblasti, se je zadnje dni še nadalje
tako poslabšal, da so morali proglasiti obsedno
stanje v Tebrisu in Teheranu. Zlasti v Tebrisu
so nastali veliki nemiri. Tebris je važno
središče za zvezo z Rusijo. Izguba tega mesta
bi spravila zasedbene čete v nevaren položaj.
V mestu so proglasili obsedno stanje, da bi si
zajamili mesto in morda pričeli nove areta-
cije in zatiranja iranskih patriotov. V Tehera-
nu so nastali veliki nemiri zaradi pomanjkanja
hrane. Prebivalstvo je pokazalo svoje jezado-
voljstvo in oblasti so proglasile obsedno sta-
nje, da ne bi prišlo do uporov.

Protikomunistične manifestacije ljudstva

Ogromna udeležba prebivalstva pri pogrebu žrtev zločinskega komunističnega terorizma

Poročajo smo že svoj čas o zverinskem partizanskem umoru, katerega žrtev je postal mladi kaplan g. Anton Hočevar. Komunistični teroristi so ga ubili proti koncu oktobra v gozdovih nad Smarjem. Člani vaških straž in drugi ljudje so zadnje mesece skrbno iskali njegov grob, vendar brez uspeha. Pred dobrim tednom pa je patrolja italijanske vojske s člani vaških straž iz Smarja in Polje pri čiščenju tamšnjih gozdov našla na grobove, v katerih so bile žrtve partizanskega terorja. Vsi štirje so bili zakriti le s tanko plastjo zemlje. Po obleki so takoj spoznali truplo kaplana Hočevara, dočim ostalih treh trupel, od katerih sta bili dve moški in eno žensko, niso mogli prepoznati.

Vsa štiri trupla so položili v krste in jih odpeljali v Smarje. Krsto s truplom kaplana Hočevara so nato prepeljali v Grosuplje, kjer je bil v soboto dopoldne svečan pogreb. Zbrala se je ogromna množica Grosupljevcev in okolčanov, ki je na ta način pokazala, kako ostro oboja ljudstvo komunističnem in njegove zločinske metode. Spomin žrtve komunističnega terorja so počastili tudi zastopniki vojaštva in zastopniki protikomunističnih legionarjev iz okoliških krajev.

Brako odločno je spregovorilo ljudstvo svoje protikomunistične izpovedi na pogrebnih komunističnih žrtev, ki so bili ta teden v ljubljanski okolici. V soboto so člani vaških straž iz Dev, Marije v Polju in iz Bizovjke pri patruliranju našli v tako zvanem Krčmarjevi hesti med Troščinami in Blisko v sredi bukovja dva grobova, ki sta bila izkopana le pičel meter globoko. V prvem grobu so našli tri, v drugem pa dva umorjena moška. Po obleki in drugih znakih so lahko ugotovili identiteto vseh petih žrtev partizanskega zločina. Bili so to devljan in cerkovnik Franc Jakov iz Dobrunj, njegov sin, 19 let star piškar Franc Jakov mlajši, njun sorodnik 22 let stari Franc Jakov iz Bizovjke, učiteljski in učiteljski iz Bizovjke in bivši telovadni učitelj 22-letni Milko Cankar. Vseh pet so komunistični teroristi ujeli in odpeljali v gozdove preteklo jesen. Na truplih se je poznalo, da so bili umorjeni na zverinski način in da so jih zločinci pred umorom še mučili.

Pri nadaljnjem preiskovanju gozdov so člani vaških straž našli tudi grob s truplom podžupana Srečka Pogačnika od D. M. v Polju. Truplo je bilo komaj za dobro ped

pokrito s prstjo. Tudi podžupana Pogačnika so komunisti odpeljali in ubili že jeseni. Najdene žrtve so pokopali pretekli dan. Pogačnikov pogreb je bil v tork pri D. M. v Polju, pogreba ostalih najdenih žrtev pa v četrtki v Dobrunjah in v Bizovjku. Vseh je udeležila poleg članov vaških straž ogromna množica domačega prebivalstva in tudi številni prijatelji in znanci pokojnikov iz Ljubljane. Pogrebne svečanosti so naredile na ljudstvo najbolj vtis. Udeležba na zadnji poti žrtev komunističnega besa je morda še bolj utrdila in prepričala, kako pravica in neizbežno potrebna je najostrejša borba proti uničujočemu komunizmu.

Na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu so v petek popoldne pokopali tehnika Toneta Blaža iz Ljubljane. Bil je odločen nasprotnik komunizma, v katerem je bil spoznal največji škodljivca našega ljudstva. Svoje prepričanje je pokazal tudi v dejanju, ter se je pridružil aktivnim protikomunističnim borcem. Padel je pred nekaj dnevi v borbi proti partizanom v ribniški dolini. Njegovo truplo so prepeljali v Ljubljano, kjer se je k pogrebu zbralo poleg pokojnikov prijateljev in znancev tudi veliko število drugih ljudi, da izkažejo zadnji čast fantu, ki je dal življenje za svoje prepričanje, in da pokažejo, da so tudi oni enaki nazorov, za kakršne je padel mladi Blaž.

Pretrsljiv pogreb so imeli v četrtki v St. Rupertu na Dolenjskem. Položili so v grob komaj 12 let starega Vinka Mavsarja. Bil je eden najmlajših otrok nesrečne Mavsarjeve rodbine, katero so komunisti, kakor je vsem še v svežem, žalostnem spominu, umorili z očetom in materjo na čelu o letošnjem božiču. Kar je še otrok ostalo, so vsi premajhni, da bi lahko skrbeli sami zase. Njihovo domačijo jim opravljajo zato sorodniki. Malj Vinko jim je pomagal, kolikor je po svojih šibkih močeh pač mogel. V tork je šel z vozičkom sam na polje. Izven vasi ga je prestopel neki partizan, ki je stal tam na straži, ga zavelel s seboj in ga ustrelil v glavo. Ta nepojmljivi zločin je silno razburil vse prebivalstvo. H pogrebu se je zbrala množica množica ljudi, ki je na ta način pokazala ne le svoje sočustvovanje z Mavsarjevo rodbino, temveč tudi svojo najostrejšo obsodbo uničevalnega komunizma in svojo odločno voljo nadaljevati borbo proti njemu do njegovega popolnega zatrtja.

Prepozne Churchillove iznajdbe

Gospodarske in socialne reforme, ki jih obljublja Angležem po vojni, so v Italiji že v veljavi

Milan, 25. marca, s. »Popolo d'Italia« objavljajo pod naslovom »V Italiji je že vse narejeno« izjave Churchilla o bodoči socialni politiki Angleže po vojni. Te izjave, piše list, so napravile velik vtis po svetu, ker kažejo, da je Anglež v socialnem napredku mnogo bolj zaostala, kakor običajno sodijo. Anglež nima le socialne zunanosti fevdalnega značaja, temveč ima še fevdalno in srednjeveško dušo. Seveda se je zaradi vojnih nujnosti in svojega političnega stika z boljševizmom odločila za korak naprej. Tako vsaj obljublja, kar pa ne jamči, da bo tako tudi v resnici storila.

Churchill je obljubil, da bo Anglež po vojni organiziral zavarovanje proti brezposelnosti, invalidnosti in starosti. Vse to je bilo v fašistični Italiji že storjeno. Churchill je obljubil, da bo Anglež ustanovila pokojnine za vdove in sirote pri delu ponesrečenih delavcev in pokojnine za delavce, ki so dosegli starost na 60 let. Vse to se v Italiji že izvaja. Lahko dodamo, da imajo pod fašističnim režimom ženske pravico do pokojnine v 55 letih starosti. Enak ukrep je bil izveden tudi v Italiji za moške, ki opravljajo težka dela. Churchill je izjavil, da v bodoči Angliji ne bo smelo biti delomrznežev in da bo moralo delo postati dolžnost angleškega državljanca. Ta zdrava načela so že temelj fašizma, Churchill je izjavil, da bo Anglež ojačala svoje kmetijstvo in da bodo kmetje tvorili osrednje ogrožene naroda. Vse to že obstoji v fašistični Italiji. Churchill je izjavil, da bo morala Anglija postati čim bolj avtarkična v prehrani. Gre torej za fašistično načelo, ki ga je Anglež dosegel vedno kritično. Churchill je zatrdil, da bo treba zgraditi nove, moderne hiše za kmete. Italija jih gradi že od prihoda fašizma na oblast. Churchill je zatrdil, da bo treba približati delovnim razredom kinematograf, turizem in razvedilo. Anglež naj samo posname Dopolavoro. Ljudske vlake in vse druge ustanove fašizma. Churchill je zatrdil, da bo morala vlada po vojni kontrolirati cene kmetijskih pridelkov in da bo morala država prevzeti del finančnih bremen za podpiranje kmetijstva. Vse to že obstoji v fašistični Italiji. Churchill je zatrdil, da se bo morala država baviti z javnim zdravstvom. Vse to že obstoji v fašistični Italiji. Churchill je zatrdil, da bo treba zagotoviti nego otrok, kajti prebivalstvo je največji zaklad naroda. Churchill je dejal, da bo morala Anglija pospeševati rojstva in ščititi družine s številnimi otroki. Vse to že obstoji v fašistični Italiji. Churchill je dejal, da se bo morala Anglija baviti z novorojenčki. Angleži naj samo posnamejo fašistične ustanove za zaščito mater in otrok. Churchill je izjavil, da se bo morala država baviti z vzgojo mladine in jo tako organizirati, da bo lahko vsak mladenič iz kakršnih koli socialnih okoliščin prišel v višje šole s pomočjo državnih stipendij in drugih oblik državne pomoči. Vse to že obstoji v Italiji. Anglež lahko najde v nešteti fašističnih ukrepih že preizkušene zglede. Churchill je zatrdil, da bo morala bodoča Anglija negovati vsakega duha ljudstva. V fašističnih silah je pouk vere poverjen dušnim pastirjem. Churchill je zatrdil, da bo morala bodoča Anglija napovedati vojno snobizma. Fašistična Italija jo je napovedala že s pohodom na Rim. Churchill je obljubil, da bo država po vojni pobijala brezposelnost z obsejnim javnim deli. Mussolini izvaja to politiko že 20 let. Churchill je zatrdil, da se mora braniti valuta in zaščititi štednja in da se morajo zaščititi tudi tisti, ki so posodili denar državi med vojno. Vse to so temeljne točke finančne politike Mussolinija. Churchill je napovedal večji vpliv države v lastniških zadevah. Tudi to je politično načelo fašizma. Vsak komentar je odveč. Na socialnem področju je Anglež zaostala za mnogo dolžin za drugimi narodi. Zastoj glede na fašistično Italijo je priznal Churchill.

cill sam, dasi kot konzervativci in plutokrat nima pravega pojma o stvaritvah fašizma na socialnem področju v zadnjih 21 letih.

Bolgari odklanjajo Churchillova načela

Sofija, 26. marca, s. Bolgarski list »Zora« polemizira proti novemu Churchillovem načrtu, ki predvideva ustanovitev novega Društva narodov po vojni. V te organizaciji, zatrjuje bolgarski list, bi bila usoda majhnih držav zelo žalostna. Če bi nasprotniki zmagali, bi bila narodna neodvisnost malih narodov podvržena za trajno interesom velikih narodov.

Nov finski poslanik v Stockholmu

Stockholm, 26. marca, s. Minister Wasastjern, ki je dolgo zastopal Finsko v Stockholmu, je bil na svojo prošnjo razrešen. Javljajo, da bo njegov naslednik grof Griperberge, ki je doslej zastopal finsko vladu pri sv. stolici.

Stopljen norveški trgovinski parnik

Buenos Aires, 26. marca, s. Ameriško mornariško ministrstvo javlja, da je bil proti koncu februarja torpediran in potopljen na Atlantski neki norveški trgovinski parnik. Rešene mornarje so izkrcali v nekem pristanišču na vzhodni obali.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenija-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Sestu Boštjanu, pok. Florjana in pok. Marije Znidar, roj. v Bistrici 10. I. 1875, bivajočemu v Kušnji (Trebeljnu), v zaporu;
2. Slaku Antonu, pok. Mateja in Petrič Amalije, roj. v Zabukovju 16. V. 1908, bivajočemu na Rakovniku št. 40, v zaporu;
3. Petelinu Francu, pok. Josipa in Marije Koštomaj, roj. na Rakovniku 29. I. 1909, istotam bivajočemu, vrtnarju, v zaporu.

Obtoženi so bili:

- a) prevratne zrušbe (čl. 4. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941), ker so v okoliščinah št. 1. Kr. dekreta z dne 30. II. 1942 št. 1365), ker sta se v dobi med 27. decembrom 1942 in 1. januarjem 1943 polastila zaradi osebnega dobička drv, volne, sena, čevljev, voz in raznih drugih predmetov, ki sta jih odpeljala iz razvalin razrušenega gradu v Dobu, ter se okoristila z opustošenjem poslopja in z umorom njegovega lastnika grofa Logotekija, članov njegove družine in vojakov, ki so tvorili posadko v gradu.

Isz teh razlogov je sodišče spoznalo Sesta Boštjana, Slaka Antona in Petelina Franca za krive sodelovanja v prevratni zrušbi ter pri oboroženem krdelu in jih obsodilo na skupno kazen doživetne in z vsemi zakonitimi posledicami.

Oprostilo pa je Sesta Boštjana, Slaka Antona in Petelina Franca zločinov po c), d) in e) zaradi nedostatkov dokazov.

Odredilo je objavo pričujoče sodbe v izveščku v listu »Jutro«.

Ljubljana, 20. marca, 1943-XXI.

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenija-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Kosu Ladu, Josipa in Tratar Ane, roj. v Stični 12. I. 1921 in tam bivajočemu na šte. 16, v zaporu.
2. Godcu Ludviku, pok. Josipa in Lampret Ane, roj. v Oslici (Krka) 18. VIII. 1911 in tam bivajočemu na šte. 5, v zaporu.

Obtožena sta bila:

- a) zločina po čl. 4. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941 in kasnejših dodatkov ter po čl. 1. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1942, da sta v okoliščini Krke v nedoločenem času do 30. oktobra 1. 1942 sodelovala pri

»Prima linea«

Glasilo Zveze ljubljanskih fašistov je svojo 21. številko II. letnika posvetilo v celoti 24-letnici ustanovitve »borbenih fašistov« na trgu Svetega groba v Milanu 1. 1919. V duhu obletnice je že Mussolinijeva slika na prvi strani, ob robu katere so naznane nekatere najbolj značilne Mussolinijeve izjave 1. 1919, 1922 in 1938. Na ostalih straneh sledijo pomembni članki o obletnici, ki so vsi bogato ilustrirani. Navajamo jih po vrsti: Naša stara zastava (iz peresa državnega podtajnika Eksk. Amicucci, slavnostnega govornika na ljubljanski proslavi), Vojna in Revolucija, Fašizem, Italija in vojna, Socialno in imperijalno bistvo zborovanja dne 23. marca 1919, Volja do moči, Zahteva po Dalmaciji, Rimska luč bo razsvetlila svet, Debeli in suhi, Povratek k izvorom, Avtodisciplina, 23. marec in mladina, Imperijalna zamisel Fašizma v govoru 23. marca, Žena na trgu Svetega groba. Med članki so vrtnjene nekatere posebno značilne Mussolinijeve izjave, tako da predstavlja vsa številka, ki obsega 12 strani, prav lep izbor idejnega in dejanskega vrenja Fašizma od nastanka dalje. Zelo posrečeno so izbrane tudi vse ilustracije, ki nas pečejo nazaj v dobo fašističnega ustvarjanja. Na 10. in 11. strani je podoben popis velike proslave v Ljubljani, na kateri je kot glavni govornik nastopil državni podtajnik v ministrstvu za korporacije Eksk. Amicucci. Tudi to poročilo je opremljeno s slikami, ki sledijo nato še na 12. strani in nam prikazujejo nekatere najbolj značilne momente z obiskov, ki jih je Eksk. Amicucci napravil v Ljubljani. Številka je zares bogata po vsebini in zanimiva za vsakogar.

Zatemičev od 20.30 do 6.30

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja glede na zakon z dne 14. decembra 1942-XXI. št. 1560, ki se t.č. ukazuje Kr. ukaza z dne 24. oktobra 1942-XX. št. 1221. na-asa-ajočega se na zopet ne premakniti sončne ure od 3. z dne 2. novembra 1942-XXI. z 2. uro z dne 29. marca 1943-XXI. in glede na svoje odločbe z dne 6. junija 1941-XIX. in na št. 42. in 20. marca 1943-XXI. št. 30. smatra, da je v zvezi z zopetno uvedbo poletnega časa nujno določiti nove ure za zatemičev.

Člen 1. Od jutra 29. marca 1943-XXI. do novih odredb se morajo določiti o zatemičev izvajati od 20.30 do 6.30.

Člen 2. Nespremenjene ostanejo vse določbe odredbe z dne 6. junija 1941-XIX. št. 42.

Ljubljana, 27. marca 1943-XXI.
Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Seja pokrajinskega odbora za zaposlitev

V prostorih Borze dela se je 24. t. m. sestel Pokrajinski odbor za zaposlitev, ki je pro- učil delavnost tega novega zavoda v preteklem letu 1942 in prvih mesecih 1943.

Spodaj navedene številke zgornjo pričajo o velikem koristnem in učinkovitem delu v korist proizvodnje gospodarstva in socialnega ravnotežja v novi pokrajini.

L. 1942: vpisanih 17.771, odpisanih na delo 14.196, brezposelnih do konca decembra 903.

L. 1943: vpisanih od 1. januarja do 15. marca 2636, odpisanih na delo 1932, izbrisanih zaradi neznanega bivališča 343, brezposelnih dne 15. marca 1264, med temi 439 moških in 925 žensk.

Številka današnje brezposelnosti moških, ki je v redu zabeležena, ni vznemirljiva, ako se upošteva, da bodo v najkrajšem času začeta in nadaljevana že določena javna dela. Brezposelnost bo s tem popolnoma odstranjena.

Odbor je razen tega ugotovil, da je stalno izpopolnjuje njegova služba tudi v bolj oddaljenih krajih pokrajine z nadzorovalnimi poseti, ki jih dopolnjujejo krajevni sestanki in sestanki področja, ki so se jih udeležili občinski funkcionarji za zaposlitev v popolnem sporazumu z dotičnimi civilnimi komisariji.

Pokrajinski odbor je sprejel na znanje, da se je razdelitev novih delavskih knjižic zvišala in se je zlasti bavil s pojavom kršenja odredb, ki se je zlasti v zadnjih časih pokazal v Ljubljani.

Po obširnih razpravah, ki so se jih udeležili vsi prisotni člani odbora je odbor sklenil brezobzirno zatirati slabo navado tajnega zaposlovanja.

so v istih okoliščinah in na isti način povzročili požar na gradu v Dobu.

Slak Anton in Petelin Franc sta zaradi tega obtožena:

- a) tatvine z obtežilnimi okoliščinami (čl. 624-61 št. 5 in čl. 1. Kr. dekreta z dne 30. II. 1942 št. 1365), ker sta se v dobi med 27. decembrom 1942 in 1. januarjem 1943 polastila zaradi osebnega dobička drv, volne, sena, čevljev, voz in raznih drugih predmetov, ki sta jih odpeljala iz razvalin razrušenega gradu v Dobu, ter se okoristila z opustošenjem poslopja in z umorom njegovega lastnika grofa Logotekija, članov njegove družine in vojakov, ki so tvorili posadko v gradu.

Isz teh razlogov je sodišče spoznalo Sesta Boštjana, Slaka Antona in Petelina Franca za krive sodelovanja v prevratni zrušbi ter pri oboroženem krdelu in jih obsodilo na skupno kazen doživetne in z vsemi zakonitimi posledicami.

Oprostilo pa je Sesta Boštjana, Slaka Antona in Petelina Franca zločinov po c), d) in e) zaradi nedostatkov dokazov.

Odredilo je objavo pričujoče sodbe v izveščku v listu »Jutro«.

Ljubljana, 20. marca, 1943-XXI.

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenija-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Kosu Ladu, Josipa in Tratar Ane, roj. v Stični 12. I. 1921 in tam bivajočemu na šte. 16, v zaporu.
2. Godcu Ludviku, pok. Josipa in Lampret Ane, roj. v Oslici (Krka) 18. VIII. 1911 in tam bivajočemu na šte. 5, v zaporu.

Obtožena sta bila:

- a) zločina po čl. 4. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941 in kasnejših dodatkov ter po čl. 1. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1942, da sta v okoliščini Krke v nedoločenem času do 30. oktobra 1. 1942 sodelovala pri

Gospodarstvo

Takse na račune, priznanice, note in potrdila

Glasilo Zavoda za združništvo Ljubljanske pokrajine »Narodno gospodarstvo« objavlja v svoji številki za marec daljši članek o novih taksnih predpisih, ki ga je pregledal in izpopolnil kom. dr. Ezio Bruscolini. Iz tega članka posnemamo naslednjo pojasnila o takсах na račune, priznanice, note in potrdila po naredbi Viskokega komisarja o taksem papirju in takсах z dne 8. februarja t. l. (Službeni list št. 12), ki je stopila v veljavo 1. t. m.

Taksa za pot-dila in formalne priznanice, note, fakture, račune, spiske itd., je po čl. 21. navedne navedbe določena takle:

Pri vsotah do 3000 lir je predpisana stalna taksa, in sicer

1 L do 100 L	0.30 L
100 L do 1000 L	1.— L
1000 L do 3000 L	1.50 L

Pri vsotah 3000 do 300.000 L je predpisana sorazmerna taksa 0.50 L za vsako tisoč lir ali ulomek tisoč lir.

Če presega vsota 300.000 lir ali če ni navedena ali če se saldira nižji znesek kakor je prvotni dolg, ne da bi se ta navedel ali se navedel prejšnje priznanice, znaša stalna taksa 150 lir. Če da skupni znesek kse na koncu ulomek lire, se ta zaokroži na 1 L.

Nespremenjena pa ostane sorazmerna taksa 0.50% L. neformalne priznanice po se veljajo: p. št. 33.

Dase izognemo morebitnim napakam, je treba, da mislimo na razliko, ki jo tvori zgoraj navedena navedba med formalnimi in neformalnimi priznanicami.

Člen 23. navedbe je dokaj jase in prav za prav ne bi smel povzročati dvomov.

Kljub temu ugotavljamo, da je tmeti za neformalne tiste priznanice in tista potrdila, ki se nanašajo na delna ali tudi popolna plačila ali ki prinašajo opustitve za zadolženca ali obveze, izvirajoče iz kakšnega zapisa ali oblastvene odločbe.

Kot primer navajamo, da se potrdilo za 400.000 L, s katerim je bilo poravnano posojilo, posvedočeno z notarsko listino, ne kolkuje s stalno takso 150 L, določeno v tretjem odstavku čl. 21. navedbe, marveč z ono 0.50% lire in razen tega še 0.25 odstotka lire banovinske takse, predpisane s tar. post. 33. Ta potobtnica mora biti napisana na taksem papirju za 8 L za vsako po lo izvrnka in na taksem papirju za 6 L za vsako polo prepisa. Taksa mora biti plačana pri pristojnem davčnem uradu, kakor je rečeno v členu 20. navedbe.

Tar. post. 36. ostane v veljavi. Pripominjamo, da pri tem kakor sploh pri vseh stalnih takсах in davcih, ki niso s to naredbo spremenjene, zaokrožitev po prvem odstavku čl. 48. ne pride v poštev.

Saldiranje faktor ni potrjeno posebnimi taksi, če se izvrši na takšni fakturi sami. Če se pa izda posebej pismeno, je poleg takse na fakturi plačati še na posebnem potrdilu takso po členu 21. nove navedbe.

Opozarjamo samo še na predpis člena 25. navedbe o kazni za take takse kršitve. Ta člen pravi, da se izreče globa, enaka stokratnemu znesku takse ali neplačane dela takse, najmanj pa 24 L za vsako takšno kršitev na spilih in listinah, zavezanih taksi, ki je določena za formalna potrdila, note, račune, fakture, spiske, izpiske in prepise računov.

Italijansko-nemški trgovinski dogovor

Kakor smo že kratko poročali, se je v prvi polovici marca sestel v Rimu italijansko-nemški gospodarski odbor za ureditev blagovnega prometa med obema državama. Prvo zasedanje odbora je bilo že tik pred božičem v Berlinu. Na berlinskem zasedanju so bila rešena najvažnejša vprašanja, ki se tičejo neposredno blagovnega prometa, medtem ko so bila ostala vprašanja, zlasti finančna, odložena do prihodnje sestanaka, ki je bil sedaj v marcu. Pri obeh pogajanjih je bila vodilna misel, ohraniti in okrepiti gospodarsko moč Italije, kar je zlasti važno glede na trajanje vojne. V čisto finančnih vprašanjih je bilo že ponovno poudarjeno, da se morajo medsebojne dobave blaga in storitev vršiti neodvisno od eventualnih klirskih saldov. Za pravilno funkcioniranje kliranga so bili sprejeti sklepi, ki bodo omogočili neovirano izplačevanje iz klirskih računa.

Kakor poroča »Süddeutsche« je pokazala Italija nasproti Nemčiji razumevanje glede potreb kmetijskega delavstva, in to čeprav stavlja sama na svoje delovne moči povečane zahteve. Oni italijanski delavci, ki so bili že lani za časa sezone na delu v Nemčiji, bodo ponovno odšli v Nemčijo. Vrh tega je Italija obljubila poslati v Nemčijo večji kontingent kvalificiranih delavcev, ki bodo zaposleni v važnih obratih.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Po dogovoru z zastopniki in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad predložil Viskokemu komisariatu najvišje cene za tržno blago v Ljubljani, ki jih je Visoki komisariat odobril.

Z odlokom VIII-2 št. 362-6 Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka, 29. marca 1943-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave po 10 kg 2 L; rdeče zelje 2.25 L; kislje zelje 4 L; ohrovt 2.25 L; repa na drobno 1 L; repa na debelo 0.75; kislja repa 2.50 L; repna cima 2 L; motovilica 10 L; regrat 4.50 L; radič 6 L; gojenec 10 L; spinača 3.80 L; rdeča pesa 3 L; rdeče korenje brez zelenja 4 L; rumeno korenje 2 L; peteršilj 4 L; zelena (gomolji) 5 L; rumena koleraba 2 L; kolerabica 4 L; črna redkev 1.50 L; čebula 3 L; čebuleček 12 L; šalota 4 L; česen 8 L; osnaženi hren 4 L; jabolka I. vrste, namizna, izbrana 5.70 L; jabolka II. vrste 5 L; kilogram suhega lipovega cvetja 18 L; jaleca 2 L komad.

Kjer ni poseben naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 5 (na rdečem papirju). Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti vse blago napredaj po teh cenah zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vse povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri nizev v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa

združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

- b) zločina po čl. 16. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941, da sta v istih časovnih in krajevnih okoliščinah sodelovala pri oboroženem krdelu, ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov proti varnosti države;
- c) zločina po čl. 7. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941, da sta sodelovala v spopadih med uporniki in italijanskimi četami v okoliščini Krke, ter sta na ta način ogradila varnost življenja;
- d) zločina po čl. 2. Ducejeve navedbe z dne 24. X. 1941, ker sta bila brez dovoljenja v posesti orožja in vojaškega streliva.

Iz teh razlogov je sodišče odbilo prošnjo zaščite ter spoznalo Kosa Lada in Godca Ludvika za kriva pripisanih jima zločinov in obsodilo na smrt z vsemi zakonitimi posledicami.

Sodišče je odredilo objavo pričujoče sodbe v izveščku v »Jutru« in »Slovencu« v Ljubljani,

Ljubljana, 23. marca 1942.

sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih v vsaj mesni občini ljubljanski.

Blago, za katero so bile cene objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih, sedaj pa cen ne bi bilo več v tem ceniku, se prodaja po prejšnjih cenah, če ni bila za določeno blago s posebno odločbo

Kronika

* **Smrt viteza železnega križa.** V borbah na južnem odseku vzhodne fronte je padel polovnik čete major Rihard Grünert. Odlikovan je viteškega križa je prejel poleti leta 1941. pri preboju Stalinove črte.

* **Smrt na ruskem bojišču.** Na vzhodnem bojišču je padel Giuliano Slataper, najmlajši sin polkovnika Glada Slatapera, ki je bil odlikovan z zlato kolajno za hrabrost. Giuliano Slataper se je boril ob boku trideske divizije ter je umrl z vzklikom »Viva Italija!«.

* **Pogreb nemškega vojaka v Vidmu.** V Vidmu so se dne pokopali nemškega vojaka Raimonda Marcharda, ki je postal žrtev železniške nesreče. Smrt ga je doletela med dvema vagonoma, ko je hotel prečkati železniški tir. Marcharda so pokopali z vojaškimi častmi in s spremetvom vojaške godbe.

* **Papežovo zdravje se boljša.** Iz Rima poročajo, da se je zadnje dni papežovo zdravstveno stanje izboljšalo. Temperatura se ni več dvignila in papež je bil toliko pri moči, da je sprejel svojega nekadašnjega kardinala Pacellia in državnega tajnika kardinala Maglianea.

* **Razstava likovnih umetnikov iz Julijske Benečije v Benetkah.** Iz Benetk poročajo, da je bil dosežen z odgovornimi činitelji Biennale sporazum, ki bo omogočil razstavo likovnikov iz Julijske Benečije v Benetkah. Ob istem času bodo razstavili svoja dela tudi likovniki iz Trenta. Priprave za razstavo so terminirani z dnevom 20. aprila, umetnine, ki pridejo v poštev za razstavo, pa bo treba izročiti med 1. in 8. majem.

* **Pogreb petih Italijanov iz ujetniškega taborišča.** Listi poročajo, da so pobegnili iz angleškega taborišča za vojne ujetnike v Keniji princ Corsini, Franco Tenelli, dr. Amadeo Marsiglia, inž. Mario Bonioli ter Gerolamo Nuceti. Petorica je zbežala z majhnim avtomobilom angleške vojske ter se je zatekla na ozemlje Lorencu Marques, ki je pod portugalsko suverenostjo.

* **750 milijonov lir demografski nagrad.** Od meseca maja 1935 do konca novembra 1942 je bilo razdeljenih za 750 milijonov lir demografski nagrad. Statistika kaže, da je bilo nagrad deležnih 565.861 družin. Samo januarja letos je bilo razdeljenih 6.300.000 lir nagrad za porode, katerih je bilo deležnih 8.649 družin.

* **Obdarovanje otrok z drevesci.** Iz Sondria poročajo, da je ondodni šolski nadzornik izdal okrožnico, ki priporoča, naj se šolski otroci obdarujejo s sadnim drevjem. Vseki otrok naj zasadi drevo na koščku lastne zemlje, da bo imel priliko gojiti in trgati saje lastnega pridelka. Pobuda šolskega nadzornika je bila sprejeta v javnosti z največjim razumevanjem.

* **Železniški mlilnik rešil deklico.** Železniški mlilnik Alfonso Perentino je imel te dni službo na postaji v Noceri pri Salerno. Ko je stal na straži pred postajo, je pridrla ženska deklica, ki se je odrgala od ometa, na tir ravno v trenutku, ko se je blizal vlak. Perentino je v nevarnosti za svoje življenje planil za dekletcem ter ga potegnil k sebi. Trenutek pozneje je lokomotiva prihrumela na postajo ter bi bila deklico gotovo povzela do smrti.

* **Veliko za vsakogar sedaj in v bodoče** je znanje strojeplajsa. Novi dnevi in večerni tečaj prične 2. aprila. Specialna strojeplajna šola: Največja moderna strojeplajna, raznovrstni stroji, desetprstna učna metoda! Pouk dopolnje ali zvečer po želji obiskovalcev. Zavežite se: Trgovsko učilišče »Christoforo učni zavod, Domobranska 15.

IZ LJUBLJANE

u— **Novi grobovi.** Za vedno je zapustil svoje višji železniški uradnik v pokopju gosp. Anton Selan. Za njim žalujejo soproga, hčerka, sin in drugo sorodstvo. Na zadnji poti bodo rajnega spremili v ponedeljek ob 14.30 iz kapele sv. Antona na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Preminil je g. Ivan Klanšek. Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek ob pol 16. iz kapele sv. Janeza na Žalah k Sv. Križu. — Doležal doma je umrla dne 8. t. m. ga. Tezija Lichenova, rojena Saharjeva. Pokopali so jo 10. marca na pokopališču v Tramošnici pri Bosanskem Samcu. — Dne 16. februarja je po kratki in hudi bolezni umrl vinski trgovec, posestnik in gostilničar g. Ferdinand Vode. Pokojnega so položili k večnemu počitku na župnijskem pokopališču v Komendi. — V visoki starosti 86 let je zapustila svojce ga. Marjeta de Lugh. K večnemu počitku so nepozabno pokopnjo položili v soboto na farnem pokopališču v Dol. Toplicah. — Pokojnim naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Za doktorja prava bodo v torek, dne 30. marca ob 12 v zbirnici univerze** promovirani g. g. Ivan Bole, Karel Ferjančič, Miha Hlade, Emil Teger in Jože Zabkar.

u— **Dežja smo dobili za vzorec.** Nebo nam pa obeta v bližnjih dneh več moče. Zaenkrat pihaja južni veter, ki oblake sproti razganja. V petek popoldne se je močno pooblačilo, dežja pa le ni hotelo biti. Ponoči je mena nekoliko rosilo, v soboto popoldne pa so deževne kaplje nekaj časa že bolj s korajžo padale. Dežja je bilo kmalu konec. Najvišja dnevna temperatura v petek je znašala 15 stopinj Celzija in je živo srebro do sobote jutraj padlo samo na 10 stopinj Celzija.

u— **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo vršil od sobote ob 20. ure do ponedeljka do 8. ure jutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Franc Ljubljana, Stefanova ulica 7.

u— **Vrtnarski odsek Sadržarske in vrtnarske podružnice Ljubljana I** prireli v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 18. (šesti) uri zvečer v dvorani Kmetijske družbe na Novem trgu št. 3 predavanje »O spomladanskem delu na vrtnu«. Predaval bo g. nadzornik Josip Štrekelj. Po predavanju razgovor o zamenjavi semen. Člani in gostje vabljeni.

SALON KOS, PREHOD NEBOTICNIKA
Umetnostna razstava akad. slikarja
FRANA KLEMENCICA

u— **Instrukcije — priprava za razredne in privatne izpite.** Novi (Turjaški trg 5-III. Uspesno pomoč v vseh šolskih predmetih: matematiki, latinščini, italijanščini, nemščini itd. za vse šole in razrede nudijo dijakom dopoldne ali popoldne po dve uri dnevno (honorar znaša za eno uro komaj 2 do 4 lire) diplomirani filozofi v prostornih učilnicah. Pripravljajo tudi privatiste za izpit čez dva razreda in za razredne izpite konec leta. Priprave vsak dan od 8—12 in od 15—18 ure: Novi (Turjaški trg 5-III. Instrukcije.

u— **Vsem prijateljem in post. vni znancem** sporočam, da zaradi tehničnih ovir ne morem odpreti knjižarne že 1. aprila. Dan otvoritve Vam bom naznanil v bližnjih dneh v vseh dnevnih časopisih. Knjižarna Žužek Jože, Ljubljana, stacovanje Pavšičeva ul. 32.

u— **Vodstvo v Santlovi retrospektivni razstavi.** Kakor smo že javili bo danes ob 11. uri v doli po Santlovi razstavi prof. Mirko Suble, Ljubitelje slovenske umetnosti vabimo k udeležbi.

NAZNANJAMO VSEM ki so se dali fotografirati doslej pri »Foto-Tourist« Ulica 3. maja da lahko dvignejo svoje slike odslej pri g. Anici Campa. »Omnia-foto« Wolfova ulica 6. Sprejemajo se tudi vsa ponarčila.

u— **Na sporedu XI. simfoničnega koncerta,** ki bo jutri v ponedeljek 29. t. m. je tudi dvoje slovenskih del. Prvič se bosta javno izvajala dva Premrove Pastoral, ki jih je naš mojster napisal pred nevelikim časom ter jih izročil simfoničnemu orkestru za prvo izvedbo. Delo ima štiri pastorele z lepo, globoko občuteno melodijsko in slikovito instrumentacijo. Poleg Premra je na sporedu še Smetana s prvo simfonično pesnitvijo iz prekrasnega cikla »Moja domovina«. To je Višegrad. Delo ima naslednje vsebine: V davnih časih je stal na višegradski skali pri Pragi slavni grad čeških knezov. V začetnih zvočnih to simfonične slike se spominja skladatelj mističnega narodnega peva Lumira. Pred njegovimi očmi vstaja vizija Višegrada v vsem njegovem prejšnjem sijaju, z bogato prepletenimi svetili in pomnimi stavbami knezov in kraljev iz rodu Premislov. Pri zvokih cimbal in trublent se shajajo v grajskih dvorah junaki vitezi k slavnostnim igram in tekmarom: tu se vrstijo v zlatih sočninih žarkih nepregledne množice bojevalnikov k zmagovalnim bojem in ves Višegrad odmeva navdušenih spevov in vzklikov. Poleg slave pa opazi pesnik-glasbenik tudi pogubo. V strašnih bojih porušijo podivjana strast ponosne stolpe, slavna svetišča in knežje dvorane so na tleh. Namesto prejšnjih slavošpevov doni po gradu žvenket orožja. Viharji so se polegli in Višegrad je ostal nemi spomenik svoje nekdanje slave. Iz njegovih razvalin pa se dviga žalostni odmev že davno onemega speva Lumirovega. Poleg omenjenih dveh skladb bo izvajal Samo Hubad s simfoničnim orkestrom še Beethovnega Egmonta, dalje s solistom-planistom Marjanom Lipovškom Beethovnov Koncert za klavir in orkester v G-duru in Mascagnijeva intermeccia iz oper: William Ratcliff in Cavalleria rusticana. Začetek koncerta bo točno ob pol 7. zvečer v veliki unijski dvorani, vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

• **Zalni venel, aranžmaji, izbira lončnic in cvetja — »ROZACE cvetličarna**

u— **Zobotehnični laboratorij Fortić Marjan,** dipl. dentist, Kolodvorska ulica 35, izvršuje vsa dela.

u— **Propustnice za kmetovalce.** Vsi oni kmetovalci, ki še nimajo dovoljenja za prehod preko kontrolne črte v svrhu obdelovanja polja, naj se prijavijo najkasneje do 3. aprila t. l. v pisarni Zdrženja kmetovalcev, Gospodarskega c. 2. S seboj naj prinesejo posestni list ali kak sličen dokument in stare propustnice, oz. če teh nimajo, pa osebne izkaznice. Po tem roku prijavi ne bo mogoče več sprejemati.

u— **Prijave tujcev.** Sindikat hišnih posestnikov opozarja, da poteče rok za prijavo najemnikov-tujcev 1. aprila t. l. Prijavit se morajo: a) osebe, ki imajo državljanstvo kake druge države; b) osebe, ki so se priselile v pokrajino po 11. aprilu 1941; c) osebe brez državljanstva, razen bivših jugoslovanskih državljanov. Priporoča se, da se pošljejo prijave na pristojno oblast priporočeno po pošti. Tiskovine se dobijo v pisarni sindikata hišnih posestnikov, palača Bata II.

u— **Učite se strojeplajsa!** Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji — dnevni in večerni — se prične 2. aprila. Specialna strojeplajna šola: Največja moderna strojeplajna, raznovrstni stroji. Informacije in prijave dnevno. Učnina zmerna. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Zavežite se: Trgovsko učilišče »Christoforo učni zavod, Domobranska 15.

u— **Nesreče.** V levico se je vsesela 12-letna hčerka krojača Jožica Bedenkova iz Ljubljane. S tramvaja je padla in se potolkla po glavi 30letna šivilja Stetanja Drazilova iz Ljubljane.

Veleposestvo

180 ha, gosposka graščina, njive, travniki, gozdovi, gospodarska poslopja in priložena industrijska podjetja, 20 km oddaljeno od Ljubljane, SE PRODA, prosto vseh prenosnih taks in pristojbin. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod »Graščina«.

Ijene. Desno si je poškodoval pri padcu 42-letni delavec Karel Dmota iz Ljubljane. Desno si je zlomil 14letni dijak Janez Kržič iz Borovnice. 48letna služkinja Jožeta Markijeva z Ljubljane ima poškodovana rebra na slamo-reznicu si je porazil prste na levi 3letni sinček mizarja iz Velike Loke Franc Štibernik. 60letni posestnik Anton Goli z Rudnika si je pri padcu poškodoval desno ramo 9letna hčerka trošarskega paznika Pavla Vodnikova iz Ljubljane pa se je s kromopoparila po nogah. — Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski splošni bolnišnici.

Spodnja Štajerska

Novi grobovi. V visoki starosti 92 let je v Mariboru umrla vdova mestnega zdravnikarja g. Fani Matijeva, rojena Moserjeva. Nadalje so v Mariboru umrli 66letni skladniški državni železnice Jožet Bohinc, 59letni tehnični uradnik Alojz Zabkar in 67letna zasebnica Justina Rečeva. V večeršah pri Leskovcu je umrl 45letni Anton Černkovič, v Slivnici pri Mariboru pa 62letni Stefan Dragoš. V 63. letu starosti je preminila na praznik 19. t. m. ga. Marija Samodova, po rodu Krakerjeva. V Mariboru so še umrli 79letni zasebnik Andrej Job in 75letni žagarski mojster Jurij Podgoršek. V Slov. Bistrici pa po dolgem trpljenju uradnica Mici Vaupotova.

Mariborčan padel na bojišču. Dne 19. februarja je padel na bojišču prostovoljec v planinskem lovskem polku Stanislav Korosec iz Maribora, ki še ni dopolnil 21 let.

Poroča. V Mariboru sta sicerila zakonsko zvezo tamonjski zdravnik in vsestranski sportnik dr. Kristijan Voller, sin kraljevskega kmetkega vodje, in gospodinja Eva Huterjeva, hčerka znanega mariborskega veleindustrija.

Obratni apel v tvornici za dušik v Rušah. Na praznik sv. Jožefa je bil prvič v novih prostorih tvornice za dušik obratni apel. Govorila sta obratovodja inž. Robert Mader o obratnih zadevah, o usodni borbi Evrope in dolžnosti Spodnje Štajerske v okviru nemškega Reicha pa je poročal Kern.

Simfonični koncert v Trbovljah. Podjetna voditelja okrožnih glasbenih šol v Celju in Trbovljah sta svoja šolska orkestra združila v veliko koncertno združenje. Pred dnevi smo poročali, da je bil prvi koncert združenja v Celju, nato pa so koncertante obiskali tudi Trbovlje. Dirigiral sta glasbena ravnatelja Müller iz Celja in Stecki iz Trbovelj. Na sporedu so bili Mozart, Händel in Beethoven.

Pogostitev ranjencev v Rušah. Zadnje soboto so prišli kot gostje v Rušah ranjenci iz Maribora. V dvorani Helma bunda jim je bil prirejen lep sprejem, kjer so bili tudi pogosteni. Ranjence so razveseljevali mariborski gledališki umetniki.

Kolnjski godbeniki na gostovanju v Mariboru. Na koncertu v ponedeljek bo v Mariboru nastopilo komorno združenje iz Kölna. Izvajali bodo delo Gabriella, Vivalija in Mozarta pod vodstvom dirigenta Kraacka. Gostje so Maribor obiskali prvič leta 1940.

18 mesecev zapora za ukradeni kolo. Novembra lani je 30letni v Sv. Jurju pri Mariboru rojeni pomožni delavec Jakob Irgolci v Ehrenhausenu med zatezmitvijo izprdel neke gostilne ukradel bicikelj. Posebno sodišče v Gradcu je Irgolca kot ljudskega škodljivca obsodilo na 18 mesecev ječe.

Nepoboljšljiva tatijca. Ana Frasova iz Maribora je bila že štirikrat kaznovana zaradi tatvine. Zadnje kazni je odsedela leta 1939. Vendar se noče poboljšati. Lani

GLEDALIŠČE

DRAMA

Nedelja, 28. marca, ob 14: V Ljubljano jo dajmo! Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 17.30: Prava ljubezen. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

J. Ogrine: V Ljubljano jo dajmo! Veselejša v treh dejanjih. Osebe: Srebrin — Cesar, Rotija, njegova žena — P. Juvanova, Manica, njuna hči — A. Levarjeva, Cerna — Starčeva, dr. Snój — Drenovec, hlapec Pavle — Peček, dekla Neža — Rakarjeva, notar — Košuta, dve priči: Gorinšek in Benedičič. Igra se godi sredi prejšnjega stoletja. Režiser: M. Skrbinič.

Rob. Bracco: »Prava ljubezen«, dialog v treh dejanjih. Dejanje pokaže prizadevanje mladega moža, da bi si osvojil mlado damo. Delo odlikuje prijeten tekoči dialog in igrivosti besednih iger. Glavni vlogi: Vida Juvanova in Slavko Jan. Režija: J. Kovič.

OPERA

Nedelja, 28. marca ob 14: Princiska in zmaj. Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 20 lir navzdol. Ob 17.30 Travtata. Gostovanje Zlate Gjurgjevac. Izven. Cene od 35 lir navzdol.

Golovin—Gregor: Princiska in zmaj. Mladinska opereta v petih slikah. Nastopajo: Oče — Marek, — mati — Kosirjeva, Joško — Barbičeva, Anica — Srdarova, cigan — Planeček, Kralj — B. Sancin, Kraljica — M. Golieva, dvorni norec — M. Sancin, Minarjev Tonček — Kristančič. Poleg teh nastopajo še: tri sojenice, trije ministri, vile, palčki, medved, volk, petelin, lisica, mačka, čarovnica, zmaj, dvorjani in paži. Muzikalno vodstvo: D. Zebre, režija: M. Slavčeva, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. B. Golovin.

Traviata — z gostom Zlatom Gjurgjevacem. V nedeljo ob 17.30 bo gostovala Zlata Gjurgjevac ponovno v partiji Violette v Verdijevi »Traviati«, v eni svojih najpopularnejših partij, s katero je dosegla rekordno število svojih nastopov v operi. Alfreda bo pri tej predstavi pel Sladoljev, oče — Janko.

Otroke, ki sodelujejo v mladinski opereti »Princiska in zmaj«, opozarjamo, da je v nedeljo ob 14 v operi ta predstava in naj se vsi zanesljivo javijo pravočasno v operi.

oktobra je v Mariboru spet ukradla plašč iz balonske svile, moško žepno uro in površnik. Kazenski oddelek varnostne policije je nepoboljšljivo tatlico obsodil na leto dni prisilnega dela.

Na smrt obsojena tatova. Pred kazenskim oddekom poveljstva, varnostne policije na Spodnjem Štajerskem so se morali zaradi tatvin zagovarjati 41letni Martin Sumak iz Sv. Jurja ob Ščavnici, njegova žena Alojzja Sumakova, 51letni Ignac Novak iz Kapele in njegova žena Alojzja Novakova. Ona moža imata bogato kriminalno preteklost. Sumak je bil že 10 krat kaznovan, enkrat celo zaradi umora. Tudi Novak je bil zaradi tatvin že petkrat v ječi. Možakarja sta v zidnem času izvršila nešteto vlomov in tatvin v okolici Slatine Radencev in Sv. Jurja ob Ščavnici. Kazenski oddelek je spoznal Sumaka in Novaka za nevarna zločince iz navade, od katerih ni pričakovati poboljšanja in sta bila zato obsojena na smrt.

Z Gorenjskega

Kdo je dolžan prijaviti se. Generalni pooblaščenec za delo je dal nekatera pojasnila, kdo je dolžan prijaviti se za delovno službo. Kot dan za določitev starosti dobe je merodajen 29. januar, ko je prijava obveznost stopila v veljavo. Prijavna dolžnost se razteza tudi na vse bivše poljske in jugoslovanske državljane, ki so dne 14. aprila živeli na Spodnjem Štajerskem, Koroskem in Kranjskem, čeprav nimajo nemškega državljanstva ali so ga s predikcem izgubili.

Nov stahni vodja Hitlerjeve mladine. Zaradi vpoklica docedanjega stahnega vodje Waldnerja k vojakom je prevzel posle Hitlerjeve mladine na Koroskem posebn pooblaščenec za Gorenjsko in docedanj vodja beljaškega okraja Martin Rauter.

Dan zaobljube mladine naj bo kar najbolj svečan. Kakor znano, bodo v nedeljo zaobljubili 14letno nemško mladino tudi na Koroskem, Gorenjskem in Spodnjem Štajerskem. Vodstvo Hitlerjeve mladine na Koroskem je za ta dan izdalo posebno brošuro, namenjeno staršem 14letnikov. V knjigi so sestavki o važnosti dneva zaobljube nemške mladine in nekaj nasvetov, kako naj starši obdare svoje otroke ta dan. Predvsem naj jih razvezele s knjigami politične vsebine, kakor s Hitlerjevo »Mein Kampf« in podobnimi. Dalje naj jim preskrbe službeno obleko ali pa naj vložijo primeren znesek zanje v pošto hranilnico.

Starši bodo praznovati skupaj z otroki. Generalni pooblaščenec za delo je naprosil vse obratovodje, naj delavce, diših otroci bodo v nedeljo položili zaobljubo, oproste od nedeljskega dela. Zamenjajo naj jih uslužbenci, ki z nedeljskimi svečanostmi ne bodo neposredno prizadeti.

V železniški Kapli je predaval v natlačeno polni kinodvorani vodja standarte majoi

Maier-Kalbitseh o dogodkih na Koroskem med prvo svetovno vojno in o položaju, kakršen je danes.

Ukinjeni gradbeni uradi. V okviru ukrepov za štednjo so bili ukinjeni državni gradbeni uradi v Celovcu, Beljaku, Velikoucu in Lienzu.

Nesreča kolesarja. 49letni Osvald Rabič se je s kolesom peljal po cesti v Celovec. Med vožnjo ga je podrl nek avtomobil. Ponerenelec ima zlomljenih več reber in so ga z reševalnim vozom prepeljali v celovško bolnišnico.

Iz Hrvatske

Vdova skladatelj Vilharja umrla. V Zagrebu je dne 19. t. m. v bolnišnici umrla njegova sestra v 78. letu starosti umrla ga. Ana Kalmus Ulrich-Vilhar, vdova po pokojnem skladatelju Franju Seifinu Vilharju. Pokojna se je rodila v Iglavi na Moravskem, odkoder se je njena rodbina preselila v Prago, iz Prage pa je bila premeščena v Ljubljano. Pri uršulnikah je rajna končala ljudsko šolo in učiteljico. Takoj po končani šoli je nastopila učiteljsko mesto pri šolskih sestrah v Celju, odkoder je šla poučevati na državno ljudsko šolo v Trbovljah. V Ljubljani se je poročila z uradnikom v tobačnici tovarni Hankom Ulrichom, ki je leta 1908. umrl. Drugič se je poročila leta 1913. v Zagrebu s skladateljem Vilharjem in mu ostala zvesta družica in močna opora v življenju. Naj ji bo zemlja lahka!

Pogreb višjega častnika. V Zagrebu je bilo prepeljano truplo letalskega podpolkovnika Josipa Lankasa, ki je bil odlikovan s krono kralja Zvonimira z meči, in položen k večnemu počitku 15. t. m. na Mirogoju. Josip Lankas je padel 28. novembra lanskega leta.

Zavarovani hrvatski letalci. Na Hrvatskem je bil podpisani zakon o zavarovanju letalskega osebja. Iz podrobnih določil povzemamo, da znaša invalidno zavarovanje po stopnji invalidnosti od 21.000 do 200.000 kun. Za smrtno ponesrečenim letalcem prejmejo: vsak otrok 50.000 oziroma 40.000 kun, žena ali starši 60.000 oziroma 45.000 kun, neporočeni bratje in sestre 30.000 oziroma 20.000 kun. Tudi pogrebne stroške povrne državni zavarovalni zavod stroške smrtno ponesrečenim letalcem.

V bolnišnici za nalezljive bolezni v Zagrebu se je lani zdravilo 2800 bolnikov, nasproti 2343 v prejšnjem letu. Število se je dvignilo na račun sariha, difterije, trebušnega tifusa in pegavca, za katerim leta 1941. ni nihče obolel.

Smrtna nesreča na progi. Na železniški progi pri Karlovcu se je 17. t. m. smrtno ponesrečil zasebni uradnik in posestnik Andrej Pangerc iz Zagreba. Zemske ostanke so prepeljali v Zagreb in jih položili k večnemu počitku na Mirogoju.

WILKIE COLLINS.

Nezadosten dokaz

Detektivski roman

Videti je bilo, da celo sam uvideva to, zato je bil tretjega dne, ko je končalo zasliševanje, tako slab in tako potrt, da se je moral nasloniti na vratarjevo roko, ko je šel iz dvorane.

Štirinajsto poglavje

OBRAMBA

Ogromno zanimanje za proces je četrtega dne še naraslo. Najprej so pripeljali obtoženevca mater. Z neznanim pogledom se je ozirala na sina, ki so ga obile solze. V tem trenutku se je naklonjeno, ki so jo vsi čutili do matere, dotaknila nekoliko tudi nesrečnega sina.

Na vsa vprašanja, ki so ji jih zastavili, je odgovarjala gospa Macallanova z običajno vrednim mirom. Izjavila je, da je bila pokojna snaha bolešno občutljiva, zlasti glede svoje zunanosti. Njene telesne ahibe, zlasti rumenkasta polt njenega obraha, so ji bile prava muka. Sama je večkrat dejala, da bi marsikaj tvegala, samo da bi si popravila polt, ki je bila zaradi nje tako nesrečna. Nadejala se je, da bi jo mož bolj ljubil, ako bi postala lepša. Kar se tiče odločkov iz dnevnika njenega sina, so morali biti napisani v trenutku potrtosti in obupa, ko se njen sin ni mogel dovolj obvladati. Priznala je, da njen sin ni bil srečen, bil pa je vsekakor obziren do svoje žene. Dejala je, da je uživala zaupanje obeh in je imela vsjo možnost, da je lahko spoznala njuna čustva. Kljub pismom, ki se zdi, da jih je njena snaha pisala svojim prijateljem, lahko mirne duše izjavi, da njen sin nikoli ni dal svojji ženi resnega poudara, da bi dvomila o njegovi zvestobi in da nikoli ni bil grob z njo.

Odgovori, ki jih je gospa Macallanova izgovarjala glasno in odločno, so napravili globok vtis na poslušalce.

Nato je državni pravdnik zastavil nekaj vprašanj:

»Ko vam je snaha govorila o svojih hihah in o svoji polti, ali ni nikoli omenila arzena, s katerim naj bi si osvežila polt?«

»Ne.«

»In vi ji niste nikoli priporočili arzena.«

»Nikoli.«

Gospe so odslavili.

Zivahno zanimanje je vzbudila pojava naslednje priče, gospe Beaulieu. V poročilu je popisana kot očarljiva ženska, preprosta, a dostojnega obnašanja, ženska, ki ji je bila na vsej pojavi videti, da trpi zaradi mučnega položaja, v katerem se je nahajala. Prvi del njenega zasliševanja je bila rekapitulacija tega, kar je že izpovedala obtoženevca mati, s to edino razliko, da jo je pokojnica me. stano spraševala o uporabi kozmetičnih sredstev, ki blagodejno vplivajo na kožo. Pokojna gospa Macallanova jo je vprašala, kaj stori ona, da si ohrani tako svežo in rožnato kožo, kar je gospe Beaulieujevo užalilo, ker ni nikoli uporabljala olepševalnih sredstev. Poslej je vladalo med obema ženskama dokaj hladno razmerje.

Glede obtožbenca je gospa Beaulieujeva odločno izjavila, da gospod Macallan ni dal pokojnici najmanjšega poudara za ljubo-sumnost. Ni tajila, da je gospod Macallan ljubil tedaj, ko sta bila še oba svobodna, toda od tistega dne, ko se je ona poročila z drugim, on pa oženil, so njuna čustva molčala in med njima je obstajalo iskreno prijateljstvo. Gospod Macallan je bil plemenit človek in je poznal svoje dolžnosti do žene in dolžnosti do gospe Beaulieu: nikdar ne bi prestopila praga njegove hiše, ako ne bi bila prepričana o tem.

Ko ju je gospa Macallan tisti večer pred svojo smrtjo prosila, da oddaeta iz njene sobe, gospod Macallan ni rekel drugega kakor te besede: »Potrpeti morava, njena običajna ljubosumnost; dovolj je, da veva, da nisva storila ničesar, kar bi jo utegnilo opravičiti.«

Državni pravdnik je hotel vedeti, ali je ona napisala pismo, podpisano z Helena, ki je bilo prečitano pred sodnim dvorom, toda je branilec je ugovarjal, da je bilo to že ugotovljeno in sodnik ni vztrajal pri tej zadevi, toda občinstvo in sodni dvor sta vedela, kaj naj si mislita. Dve naslednji priči sta bili pokojnični prijateljici. Prva je izjavila, da ji je gospa Macallanova omenila arzen kot sredstvo za nego kože. — Dejala je, da ga ni nikoli uporabila, ošč pa je brala v neki knjigi, da ponekod na »plešno uporablja arzen kot čistilo sredstvo za kožo, ki ji da svežo in zdravo podobo. Druga priča, ki je prisostvovala temu pogovoru, je izpovedala isto. Dejala je, da je prav ona posodila gospe Macallanovi »menjeno knjigo. Nobena izmed njiju pa ni mogla potrditi, da bi pokojnica pozneje tudi sama uprabljala to sredstvo.

Pri

Nastanek imen ljubljanskih okrajev

Ozemlje moderne ljubljanske mestne občine ni nastalo na osnovi srednjeveškega mestnega gospodstva

Zanimiva je zgodovina razvoja ljubljanske občine. Mlajša zgodovina je pa dovolj znana, bolj bi nas zanimalo, kako je nastalo ozemlje (teritorij) moderne ljubljanske občine. Odgovor na to nam nudi zgodovina. Ogledimo si, kaj pravi Zwitter o nastanku teritorija ljubljanske občine.

Moderna državna organizacija in občina

Motili bi se, če bi mislili, da se je moderna ljubljanska občina razvila iz srednjeveškega mestnega gospodstva. V prejšnjih člankih smo govorili o mestnem srednjeveškem pomirju, o mejah mestnega gospodstva. Sprevideli smo, da so se meje mestnega pomirja raztezale daleč zunaj pravega mesta, a da so bili v mestu in predmestjih večji ali manjši otoki drugih gospodstev. Ko je nastalo ozemlje moderne občine, občinske meje niso bile določene po mejah nekdanjega mestnega gospodstva. Če hočemo razumeti začetek organizacije moderne mestne občine, se moramo zamisliti v razmere v 18. stoletju, ko se je oblikovala avstrijska država po reformah vlade Marije Terezije in Jožefa II. Država je imela poslednje naloge in se ni mogla več opirati na dominijsko in avtonomna mesta srednjeveškega obsega. Ta gospodstva so bila mnogo premajhna, in niso bila strnjena ozemlja, kakor smo videli pri ljubljanskem pomirju. Razen tega gospodstva kot ostanek srednjeveških upravnih in pravnih ureditev niso imele vselej sposobnih uradnikov. Razumljivo je, da so velike državne reforme segle tudi v ustroj mest. V tistem času je bila Ljubljana mesto, tako majhna, da se po številu prebivalcev in hiš ne more niti primerjati z enim sedanjih večjih okrajev. To sprevidimo iz štetja l. 1754. Statistika se nanaša na šenkavsko župnijo in obzidanem delu mesta (področje župnije je segalo tudi izven obzidanega mesta) in na karloško predmestje. Hiš je bilo 377, prebivalcev pa 4128. Področje šenkavske občine v obzidanem mestu je bilo tedaj nedvomno istovestno z mestom. Ves obseg te župnije je pa vključeval še karloško predmestje, Trnovo in Krakovo, medtem ko je spadala Kurja vas pod šentpetersko župnijo. Pod šentpeter so spadale tudi Poljane in, kar je razumljivo samo po sebi, »Predmestje«, sedanja Sv. Petra cesta.

Prvo oštevilčenje hiš v Ljubljani

Nedavno smo čitali v nekem listu o uganjanju, kdaj je prav za prav Ljubljana dobila hišne številke. Ljubljanski hiše so oštevilčili l. 1770, ko so reformirali naborni sistem. V ta namen so bili najprej določeni številni oddelki, ki niso presegli mej župnij pred jožefinsko reformo novih župnijskih mej. V Ljubljani so tedaj določili številne oddelke, ki so dali imena poznejšim mestnim okrajem, kolikor niso bila v navadi že prej. Tako sta n. pr. prastari imeni Trnovo in Krakovo, a tudi Poljane imajo svoje ime že dolgo. Nekatera imena so pa umetna. Prejšnje čase namreč niso še govorili o predmestjih, n. pr. o karloškem predmestju. Ti nesamostojni kraji niso imeli pravih imen. V starejših listinah jih imenujejo okorno, n. pr.: »pred pisanimi vratmi«, torej kraj pred karloškimi mestnimi vrati. Podobno so imenovali druga naselja ali kraje pred drugimi mestnimi vrati: »pred špitalskimi vratmi«, »pred vicedomskimi vrati«. Tedaj tudi niso govorili o »šentpeterskem predmestju« in ne tudi o šentpeter, temveč kratko o »Predmestju«. To je bil edini kraj, ki se jim je zdaj tedaj, da zasluži ime predmestje. Drugi kraji so bili vsi, če so bili samostojni, kakor n. pr. Trnovo ali Poljane. Tako so tudi imenovali predmestje, ki je še ohranilo svoje ime in ki je bilo neposredno ob karloškem predmestju — Kurja vas. Ljub-

ljana je bila razdeljena na naslednje številne oddelke: Ljubljana-mesto (»notranje mesto«, obzidano naselje); karloško predmestje; šentpetersko predmestje; Trnovo; Krakovo; kapucinsko predmestje; Poljane in Kurja vas. Ime »kapucinsko predmestje« je bilo prej neznan, kakor tudi »karloško predmestje«. Meje teh številnih okrajev so v glavnem še istovetne z mejami sedanjih katastralnih občin.

Organizacija nabornih okrajev

Upravo nabornih okrajev, ki so bili ustanovljeni ter urejeni na bivšem Kranjskem l. 1780, je bila prepuščena raznim gospodstvom. Tako so postala zemljiška gospodstva naborne oblasti. Vsak naborni okraj je sestavljala najmanj ena župnija. Upoštevati pa moramo, da je bila prvotna razdelitev po patentu l. 1780 kmalu zamnjana z drugo. Posebno značilno za nastanek moderne ljubljanske občine je, da je bil obseg ozemlja, ki ga je upravljalo mestno višje naborno gospodstvo l. 1788 neposredno še do priključitve okoliških občin skoraj istovestno z obsegom mestne občine. Meje stare ljubljanske občine — dokler se niso raztegnile na »Veliko Ljubljano« — so torej ostanek mej nabornih okrajev. Iz prvotnih čisto vojaških, nabornih okrajev so nastali tudi davčni okraj; politični okraj so se pa razvili iz njih pozneje vzporedno z razvojem in izpopolnitvijo državne uprave. Te meje so ostale nespremenjene v 150 letih kljub vsem spremembam mestne uprave. Meje mestnega nabornega okraja po hišnem popisu iz l. 1802 kažejo razliko le od

poznejših mej Kurje vasi, ki je večina še ni spadala v mestni naborni okraj, temveč v okraj nemške komende. Toda Kurja vas je bila podrejena davčno mestu kot katastralna občina karloško predmestje.

Stari in novi okraj

Iz prejšnjih ugotovitev smo sprevideli, kateri okraj, ki jih razlikujemo od samega mesta, nekdanja predmestja, so najstarejši. Seveda pa ne smemo soditi, da je staro v teh okrajih vse; tako n. pr. ne smemo misliti, da je bilo v začetku Trnovo vse kar zdaj razumemo pod tem imenom. Precej dobro se je še ohranilo Krakovo, tako da si ga lahko zamislimo, kakšno je bilo vsaj pred stoletjem. V glavnem moramo razlikovati med okraji, ki so se razvili iz prvotnih samostojnih naselij in iz manjših, neenotnih, že tedaj več ali manj na mesto naslonjenih krajev, »predmestij«. Omenili smo že, da sta bila nesamostojni naselji karloško in kapucinsko predmestje. Tam ni bilo kakšnih prastarih naselij s svojim jedrom. Kapucinsko predmestje je bilo prav za prav predmestje samostanov in vrtov. Hiše, ki so jih zidali tam, se niso združevale v enotno naselje, ter so bile le nekakšen mestni privrsek. Zunaj mestnega obzidja, kjer ni bilo že prastarih naselij, se niso mogli razvijati kraji, dokler je še stalo obzidje. Karloško predmestje se pa tudi ni moglo prej razviti, ker so bila tam tla močvirnata. Ob prastari cesti, ki je držala od Gradišča proti severu, ob poznejši Dunajski cesti, so se naselili samostani, zasebnih hiš je bilo zelo malo. Kraj tam pač ni bil varen za naselitev, dokler je

bilo potrebno še obzidje, in prometni šinitelji sami na sebi niso bili najmočnejši.

Razvoj okrajev

Po karti, izdelani na geografskem zavodu ljubljanske univerze (l. 1929-30) je razviden naslednji razvoj mestnih okrajev. Najstarejši del mesta je med Rožno ulico, Gradom, Ljubljano in Mestnim trgom, torej okraj, ki ga lahko imenujemo Stari trg v širšem pomenu besede. Po starosti za njim sledi Novi trg, ki je nastal v 13. stoletju. Tretji mestni okraj po starosti je Mestni trg v širšem pomenu, od Starega trga do Poljan; nastal je najpozneje v 14. stoletju. Precej stare so ulice, ki prvotno niso spadale pod mestno gospodstvo, v šentjakobskem okraju: Rožna in Hrenova ulica ter Vožarski pot. Do leta 1533 so spadale pod gospodstvo deželnega kneza. Do l. 1825 — ko je bila izdelana katastrska mapa — se je mesto razširilo od juga: Mirja, ob Rimski cesti, Gradišču in Dunajski cesti. Ajdovščini in Gosposvetskemu cestu v ozkem pasu. Ni pa še doseglo kraja, kjer je zdaj železnica. V istem času je nastal del šentpeterskega predmestja s Sv. Petra cesto, Blatno vasjo in Prečno ulico. Dalje se je razvil osek pas hiš ob Poljanski cesti in Strelški ulici. Po tej dobi do prve svetovne vojne se je mesto razširilo na zahodu med Gradiščem in sedanjo Cesto Viktorja Emanuela III., delno ob Tržaški cesti, pa tudi ob Celovski cesti proti Šiški. Ob Dunajski cesti se je v redkem pasu raztegnilo do vojašnice. Ljubljana je pridobila kolodvorski okraj, priključen ji je bil Vodmat, razširilo se je Poljane. Meste in Selo in Trnovo je začelo zavzemati mnogo večji obseg, razširilo se je med svojim jedrom in Malim grabnom (»Gmajna«) ter Ljubljano. Mesto je pa začelo rasti boljše tudi proti jugovzhodu; nastajale so Prule, širila se Kurja vas, nastala so naselja ob Ižanski cesti. — Razvoj po svetovni vojni je pa dovolj dobro znan.

Kako se narava maščuje nad človekom

ali od kod izvirajo motnje v prebavi in mnoge bolezni — Prestopili smo mejo svojega življenjskega, naravnega področja — »Tuja« in »domača« živila

O prehrani, hrani, živilih, hranljivosti živil itd. čitate danes pogosto marsikaj, najbrž pa niste še nikjer našli na ugotovitve, da bi bilo treba strogo razlikovati med živil domačega in tujega izvora. Med domača živila bi morali prištevati tista, ki je njihova domovina tu in ki niso bile udomačena šele pozneje v Evropi. Tujja živila so pa tista, ki so bila morda pridelana pri nas, a rastline, ki dajejo ta živila, imajo prvotno domovino na drugih celinah. Kdo dandanes razlikuje tako med živil? In zakaj bi bilo potrebno to razlikovanje?

Karel Veliki, dobrotnik človeštva

Karel Veliki je veljal in še velja kot eden največjih dobrotnikov človeštva, ker je uvedel za človeško prehrano v Evropi mnoge kulturne rastline, ki niso bile prej tu razširjene. Pospeševal je tudi gojitev tujih žilnatih dreves. To je baje mnogo pripomoglo, da se lakota ni več ponavljala tako pogosto v Evropi. Evropeci so pa šele začeli uživati hrano, ki je prej niso poznali. Severna evropska plemena, pa tudi naseljena v srednji in vzhodni Evropi, so prav za prav gozdna ljudstva, kakor jih imenuje biolog R. Francé. To se pravi, da so njihovi predniki živeli v velikih gozdovih v severni in vzhodni Evropi. Njihovo življenjsko področje se je zelo razlikovalo od življenjskega kroga azijskih, ameriških in tudi nekaterih južnevrovpskih plemen. Na njihov razvoj je vplivalo podnebje in ves način življenja. Organizem je bil prilagojen tem razmeram. Potomci gozdnih plemen so podedovali telesne, organske lastnosti davnih prednikov. Človek se baje lahko prilagodil novim razmeram. Ali se Evropeci niso prilagodili spremenjenim razmeram v novem veku? Do spremenjen je v re niti prišlo, toda vprašanje je, ali se je človek tudi prilagodil novi hrani, ali mu je hrana, ki je v davnini ni poznal, res tako koristila, da bi smeli imenovati razširitev novih vrst živeča napredek človeštva.

Česar nam nihče ne pojasni

Hrano delimo v glavnem v lahko in težko prebavljivo. Kaj je pa prav za prav težko prebavljiva hrana, odnosno zakaj je težje prebavljiva od druge hrane, nam ni doleže nihče zadovoljivo pojasnil. Živilski strokovnjaki pravijo, da so težko prebavljive jedi tiste, ki vsebujejo mnogo maščob in beljakovin, češ, beljakovine in maščobe zadržujejo prebavni proces ter zahtevajo zanj posebne pogoje. Ko so se začeli bolje pečati z raziskovanjem vitaminov, so dognali, da težko prebavljiva hrana vsebuje premalo vitaminov, ali jih sploh nima in zato nastopajo motnje v prebavi. Biolog Francé pa pravi, da to ni nujno pojasnilo, temveč razširjen opis nepojasnjenega pojava, da so nekatera živila težko prebavljiva.

Zakaj je takšna razlika v plazmi?

Biolog naglašja, da nam niso še pojasnili, zakaj je takšna razlika v plazmi — kajti v resnici je plazma, ki jo uživamo. Pravi, da se ni še nihče znanstveno peal z vzrokom tega pojava, kaj prav za prav povzroča, da so nekatera živila težko druga pa lahko prebavljiva. V splošnem je doslej prevladovalo prepričanje, da je za hrano primeren v.e. kar je užito, »dobro«, vse, kar lahko ješ. V dobi modernega prometa in mednarodne trgovine v dobi, ko je obiludnost posameznih dežel čedalje gostejša, niso imela še nikdar, se zdaj samo po sebi razumljivo, da posamezne celine izmenjujejo med seboj živila. Tako so prihajali z juga na sever južni pridelki, iz Azije, Amerike itd. v evropska mesta. Tudi severne pokrajine so dajale južnim svoja živila. Nihče ni razlikoval več med domačo in tujo hrano. Če bi tedaj nastopil prerok, ki bi začel objavljati današnja prehrana Evrope, bi ga nihče ne jemal resno. Posmehovali bi se mu, če bi trdil, da je treba i kati vzrok prebavnim motnjam, boleznim prebavi (in delno tudi živčnim boleznim), ker se evropski človek več ne hrani naravno. Razlika med težko in lahko prebavljivo hrano je v tem, da je težko prebavljiva hrana za organizem tista, ki ni zanj naravna namreč živil tujega izvora, kakršnega naš predniki niso poznali.

Nekatera »težko prebavljiva« živila

Iz izkušnje vemo dobro, da nekaterih jedi ne smemo uživati kadar koli brez primerne pazljivosti. Zakaj n. pr. kumare in melone povzročajo marsikomu prebavne težave? Zakaj se razlikujejo od druge površine? Živilski strokovnjaki nam odgovorjajo, da ta povrtna v ebuje preveč celuloze in da naglo ohladi želodec. Toda biol g nam pove, da so kumare in melone uživali v tropičnih pokrajinah Amerike — odnosno jih še uživajo — za čevčite, a v primeru nismo prinesli drugih jedi. To jim baje zelo teko in ne čutijo nikdar nobenih težav. Toda kumare so tam doma. — Prav tako zanimiva je ugotovitev, da se stročnice — n. pr. fižol, grah, leča, soja — ne zede težko prebavljive vzhodnim ljudstvom kjer se hranijo že od njega dni predvsem z rastlinsko hrano. Te rastline so tam doma. Pri nas pa težimo nad težko prebavljivostjo fižola. Zakaj je fižol težko prebavljiv, ko vendar vsebuje dovolj vitaminov? Sočivje, n. pr. fižol, vsebuje skoraj toliko hranilnih snovi kakor meso, vendar je njegova prebavljivost, to se pravi hranilna vrednost po prebavi, mnogo manjša, če fižol tudi ni primerno pripravljen, skuhan kot kaša, in če se ne gibljemo dovolj. Mesna hrana nam pa ne dela takšnih težav. Za vse to ni bilo nobene zadovoljive razlage, češ, beljakovine in maščobe so težje prebavljive in hrana je težko prebavljiva, če ne vsebuje vitaminov. — Prav tako ni nihče pojasnil, zakaj v Evropi obolevamo za pelagro zaradi koruznih jedi. Koruza vsebuje, kakor pravijo živilski strokovnjaki, manj vredne beljakovine ter je treba koruznim jedem dodajati hrano, ki izravna primanjkljaj kruzice. Najboljši dodatek je mleko. Toda zakaj ni o za pelagro obolevali Azketi, ki jim je bila koruza glavni živil? Ustvarili so veliko kulturo; če bi koruzna hrana vplivala tako škodljivo, bi morali kmalu izumreti, odnosno ostati žalostni okrnjenci. Vedeti pa mo-

Bolgarija proti židom

K ukrepom bolgarskih oblasti proti židom piše bolgarski vladni list »Dnes«, da so globoko utemeljeni. Zidje s svojim početjem niso samo škodovali javnosti, temveč tudi državi, ker je bilo njihovo delo naperjeno proti njenim interesom. Med ljudstvom so širili lažne vesti, kar je med vojno posebno škodljivo, toda židje niso hoteli spoznati, da so se razmere v Bolgariji spremenile in da se bolgarski narod ne da več begati po takih vesteh. Negativno stališče židov do države je napotilo Bolgarijo, da se je pridružila tistim državam, ki so nastopile z vso odločnostjo proti židom. Zidje so povzročili mnogo škode tudi z verižništvom.

Toda prvi ukrepi židov niso izuili, da bi opustili nardno in državno škodljivo početje. Primerov verižništva je bilo zadnje čase vedno več in pri vseh velikih verižniških aferah so sodelovali židje. Nobene-ga znaka ni, da bi se bili židje poboljšali. Zato so ponovni strogi ukrepi proti njim ne samo umestni, temveč tudi nujno potrebni.

Štetje domačih živali v Bolgariji

Bolgarski kmetijski minister Petrov je odredil, da bo v bodoče vsako leto 31. marca v Bolgariji štetje domačih živali. Vsi kmetje dobe formularje, v katere bo treba vpisati vse spremembe glede domačih živali, kar jih je nastalo med letom. Štetje domačih živali bo organizirano po občinah. Od 1. aprila dalje bodo morali kmetovalci v 7 dneh prijaviti občinam vse izpremembe glede živine. Vsake tri mesece in sicer 30. septembra, 31. decembra t. l. bo sestavljena statistika domačih živali. Za vsako kršitev te navedbe je določena po zakonu o civilni mobilizaciji najstrožja kazen. Z drugo naredbo kmetijskega ministrstva se odreja zaplamba vseh kož goveje živine in drobnice. V bodoče bo smela kupovati kože samo centrala za posebna naročila. Kože se bodo razdeljevale med industrije in obrtnike ter rza izvoz samo po posebnem natrhu kmetijskega ministrstva. Določeni bodo posebni nakupovalci, ki bodo kupovali kože od kmetovalcev odnosno živinorejcev.

4000 otroških vrtcev na Madžarskem

Dež, zveza madžarskih ženskih društev je ustanovila doslej na Madžarskem 1500 otroških vrtcev. Ker je pa odšlo mnogo moč iz mest in s kmetov k vojskom, so morale stopiti na njihova mesta žene. Zato je nastala še večja potreba po otroških vrtcih, ker bi sicer ostali otroci brez nadzorstva. Zato je bilo sklenjeno ustanoviti še 3000 otroških vrtcev v podeželskih krajih. V njih bodo kmekči otroci pod nadzorstvom čez polje te je največ dela na polju. Po mestih bo pa ustanovljenih še 1000 otroških vrtcev, da bodo pod nadzorstvom tudi delavski in uradniški otroci, ki so njihovi starši nujno zadržani z delom za skupnost.

Svojevrsna podveza

Da bi si preganjala dolgčas in mračne misli je prišla kraljica Marija Antoineta v ječi na originalno misel. Iz »roba« je potegnila nitke in s pomočjo slonokoščene zobotrebca je splela iz njih lipo podvezo. Po njenem obglavljenju je prišla ta podveza v roke vojvodini Angoulemeški.

Nemčija prijateljica Slovaške

V okviru političnega šolanja Hlinkove stranke je govoril minister Stano o nalogah stranke in vzgoji naroda. V štirih letih neodvisnosti Slovaške je problem nezaposlenosti izginil. Socialni in gospodarski položaj se je znatno zboljšal. V kritičnih časih pred štirimi leti je bila Nemčija eim prijatelj Slovaške in nudila ji je vso pomoč. Nemška zaščita je omogočila organizacijo in ureditev samostojne slovaške države. Po njenem vzgledu je Slovaška uredila tudi židovski vprašanje.

Rep kot orožje

Večini živali je rep zelo potreben in koristen. Konji in krave ga uporabljajo za preganjanje muh in brenčev. Opicam služi kot peta roka pri plezanju po drevesu ali pa celo za trganje sadežev z dreves. Zopet druge živali ga uporabljajo kot nekakšno naslonjalo ali stol, tako racimo kenguru. Veverici kosati rep izvrstno služi skakanju z drevesa na drevo, poleg tega se pa tudi pokriva z njim. Perzijska mačka ga uporablja pri spanju kot žimnico in odejo obenem. Je pa še cela vrsta živali, katerim služi rep kot dobrodošlo in učinkovito orožje. Najboljši primer nam nudijo bodičasti skat. sorodnik morskega psa. V dolgem biku podobnem repu nazobčanem z ostrimi bodicami ima izredno moč, tako da se ga boje vse morske živali. Gorje morski živali pa tudi človeku, če bi se mu preveč približal.

Ljudje, ki ne znajo šteti do tri

Kar je več, se jim zdi že mnogo in tako tudi štejejo

Primitivni narodi in plemena ne poznajo štetja v našem smislu, temveč štejejo s pomočjo rok in nog. Med njimi so pa tudi taki, ki ne znajo šteti do deset ali dvajset. Tako je v iniljanskim plemenih, živčimi ob rekli Amazonki, kolikor jih je sploh še ostalo. Eno plemo med njimi ne zna šteti niti do 3. Vse, kar je nad 3, jim je zagonetka. Štiri igra pri tem plemenu približno tako vlogo, kakor pri nas številca s tucatom ničel, ki si jih praktično sploh ne moremo več misliti.

Prebivalci Andamanov, otočja vzhodno od polotoka Malakka, pa zaostaja celo za tem iniljanskim plemenom, ker znajo šteti samo do dve. Če hočejo označiti večje število, ponavljajo besedo, ki pomeni v našem jeziku »mnogo« in sicer tolikokrat, kolikokrat se jim zdi potrebno. Andamanski štejejo takole: ena, dve, mnogo, mnogo, mnogo. Približno pri 10 na nehalo, potem pa že sledi »vse«. Z višjimi števili se sme ukvarjati samo padar, za navadnega zemljana so pa ti pojmi skrivnostni in združeni s praznoverjem.

Južnoameriško plemo Botokudov si je pa uredilo življenje še enostavneje. Ti ljudje poznajo samo število ena, potem pa sledi že mnogo. Dva prelmeta sta pač

mного. Tudi mnoga druga v južnoameriških pragozdovih živeča plemena poznajo samo števila ena, dve in kvetjemu še tri, potem se pa prične ponavljati. Imajo sicer še poseben izraz za število štiri, ki ga pa nikoli ne rabijo. To število namreč pomeni pri njih nesrečo in zli duh naj bi bil skoval izraz zanj. Kdor izgovori ali napiše ta izraz ga zadene nesreča.

V Orijentu pogosto naletamo na praznoverje, združeno s številom 2, ki pomeni pri mnogih primitivnih plemenih nesrečno število. Na Kitajskem pa igra številka 5 zelo važno vlogo. Kitajec pozna pet planetov na nebu: Jupiter, Mars, Saturn, Venera in Merkur. Kitajec razločuje pet barv: zeleno, rdečo, rumeno, belo in črno. In čudno je, da sinje barve neba ni med temi barvami. Na zemlji je pet elementov: ogenj, voda, zemlja, les in kovina. Pet smeri razlikuje Kitajec: vzhod, zapad, sever, jug in središče. Pet delov sveta pozna in iz petih delov je sestavljeno človeško telo: meso, kosti, žile, koža i nlasje, srce, pljuča, jetra, ledvice in želodec, to je pet glavnih organov, končno je pet tudi nog, dve roki in dve nogi. Skratka Kitajec vidi pet povsod, kamor se ozre in zato je v njegovih očeh ta številka zelo važna.

Bukarešta mesto protislovij

Bežen pogled na življenje v rumunski prestolici

Na griču ob južnorumunski reči Dumbovici v mestnem območju Bukarešte stoji pravoslavna cerkva, ki se imenuje cerkev pastirja Bucur. O tem pastirju pripoveduje pravljica, da je pred mnogimi stoletji pasel ovce tam, kjer stoji zdaj rumunska prestolnica, pozneje pa sezidal cerkvice, okrog katere so se jeli naseljevati ljudje. V resnici je pa ta razlaga imena Bukarešta — kakor je to že obočjal pri večini imen starih mest, samo lepa pravljica. Bukarešta sploh ni staro mesto v običajnem pomenu besede. To ime se pojavi šele v 15. stoletju in šele sredi 17. stoletja je postala Bukarešta prestolnica kneževine Valaške. Zdaj v Bukarešti komaj najdemo spomenike iz poznega srednjega veka, to je posledica težke burne usode, ki jo ima za seboj to mesto. V vojni časih je bilo mesto vedno znova v plenjenju in porušen. L. 1802. je zadel Bukarešto hud potres, ki je del mesta uničil. Drugi del mesta je uničil leta 1804. velik požar. Do bro je še v spominu strašna potresna katastrofa, ki je zadel Bukarešto v novembru 1940, ko se je porušila med drugim 12 nadstropna hiša, kjer je našlo v ruševinah smrt nad 500 ljudi.

Tujec, ki pride prvič v Bukarešto, je prvi hip razočaran nad tem mestom, ki za je proglasila slaba propaganda za »mali Pariz« ali »Balkanski Pariz«. V mestu vidi svojevrsno mešanico Balkana in Amerike. Tu so široki bulvarji, ob njih pa 12 nadstropne moderne hiše in enonadstropne hišice ali celo vrtovi in prazne parcele, prav kakor v Ljubljani. Prehitro se je razvilo to mesto, prevlekl je bil skok od navadnega do modernega vele mesta. O Bukarešti bi prej lahko rekli, da je mesto protislovij. Velikega kontrasta ne vidimo samo med velikim in malim, temveč tudi med poletjem in zimo. V poletnih mesecih pritiska v Bukarešti strašna vročina, tako da spati skoraj ni mogoče, zime so pa mrzle.

Tujec bi nazval Bukarešto tudi mesto hrusta. Ze zgodaj zjutraj ga zdramiljo iz sna glasni klici, ki njihovega pomena ne razume. To so krošnjariji, ki prodajajo sadije, jogurt in druga živila. Po mestu hodijo tudi steklarji, ki vstavljajo razbite

šipe. Temu hrustu se je treba pač privaditi. Bukarešta starih časov še ni povsem izginila. Na njo spominjajo še mnogi deli od severa proti jugu vodeče glavne prometne žile Calea Victorie in vzhodno od njega ležečega mestnega okraja. Tu so ostale še mirne meščanske stranske ulice s svojimi nizkimi bojarskimi in meščanskimi hišami, v katerih se življenje v zadnjih sto letih ni skoraj nič izpremenilo. V tem mestnem okraju se razprostira tudi sloveči park Cismigiu, ki je napravljen načrte zanj znani približno pred 100 leti mladinski vrtarski arhitekt Mayer. Veslanje po umetnem jezeru v tem parku ob luninem svetu je največja privlačnost bukareške mladine. Tu je idealen kotiček za zaljubljene parčke. Prijatelji dobre karplice in zakuske imajo pa na razpolago v parku celo vrsto restavracij, iz katerih se vedno širi prijeten duh po pečenki in raznih rumunskih narodnih jedilih. Navzlic vojni se dobi tu še vse, kar si človek zaželi, samo cene so primerno visoke.

Marsikaj starega je pa že izginilo in nihče tega ne obžaluje. Tako so skoraj povsem odstranjene žalostne higienske in sanitarne razmere iz starih časov. Prej je bilo na severni strani mesta močvirje, v katerem je bilo parvo leglo mušic in komarjev, ki so raznašali tude mslarilo. To močvirje je bilo izsušeno in zdaj se razprostira tam velik park z umetnimi jezeri, cvetličnimi nasadi in drugimi napravami. Sploh dobi tujec, ki prispe v mesto od severa z avtom ali pa z letalom o Bukarešti najboljši vtis.

Ljudje v Bukarešti so prav tako živa protislovja, kakor vse stvari. Tudi po prebivalcih rumunske prestolice tujec ne more sklepati v kakšno deželo ga je privela pot. Bukarešta je namreč polna tujcev. Rumunov je samo okrog 70 odstotkov, pa še med rumunskimi državljani v mestu je mnogo židov in Levantincev. Od teh je dobila Rumunija pečat poslovnega in zaslužkarskega mesta. Pravi Rumuni so pa dobrodušni tako v Bukarešti kakor v provinci. Za trgovino nimajo mnogo smisla. Poznaajo samo tri ideale: prijetno domače ognjišče, državno službo ali pa kmetijo kje na deželi.

Ovčarstvo v naši ljudski kulturi

in gospodarstvu — Narodopisni opis ovčarstva pod Stolem in v Planici

Naše ovčarstvo je bilo včasih pomembna gospodarska stroka. Sčasom je izgubilo svoj pomen in se ni moglo več razviti kakor je bilo razvito nekdaj — kljub vsemu pospeševanju ter dokazovanju, kako je potrebno. Zanj so se zavzemala posamezna rejska društva, a menda ni bilo več pravih pogojev za razširjenje te živinorejske stroke. Največji gospodarski pomen ima ovčarstvo zaradi pridobivanja volne, ki je vedno dragocena, v miru in vojni. Nekateri pogoj za ovčarstvo so bili pri nas vsakakor dani, tako da bi bilo najbrž mogoče odpraviti ovire za njegov razvoj. — Marsikaj zanimivega o našem ovčarstvu zveemo iz narodopisnega opisa ovčarstva pod Stolem in v Planici, proučenega v »Etnologus. Pisec Vilko Novak je podal precej izčrpen opis našega ovčarstva ter se je dotaknil tudi njegove gospodarske strani. Naslednji podatki iz Novakove razprave bodo nedvomno zanimali marsikoga.

Nazadovanje naše ovčarstva

Številke nam kažejo, da je naše ovčarstvo v tem stoletju zelo nazadovalo. L. 1900, se je paslo na naših gorah okrog 75.000 ovc (v vsej Sloveniji). Čez deset let se je pa število ovc že zmanjšalo na 50.000. Značilno je povečanje števila ovc — pač zaradi volne — med prvo svetovno vojno, zpet na 75.000. Po vojni je pa vojna izgubila ceno in število ovc je začelo zopet nazadovati. L. 1934 so našli 35.318 ovc. Največ ovc so redili v prevajalskem okraju, in sicer nad 5000, v konjskem, radovljskem in slovenjegraškem okraju so jih pa redili po 2000 do 4000 v celjskem, kamniškem in kranskem po 2000 do 3000. Zakaj je začela ovčevjera propadati? Ali se je tudi v tem kazal vpliv industrializacije, da je kmet kupoval tovarniško blago in ni več uporabljal domače volne za oblačila? Glavni vzrok je pa najbrž v tem, da so bili parcelirani ter razdeljeni občinski pašniki. Dokler so bili pašniki še skupna last, so lahko redili več ovc tudi revnejši kmetje, potem pa niso imeli sami dovolj pašnikov, da bi lahko redili še toliko živali, medtem ko jih premožnejši kmetje, ki bi jih lahko, vendar niso posele redili več. Dovolj značilno je, da so v nekaterih vaseh, ko pašniki še niso bili razdeljeni, redili po 200 do 600 ovc, zdaj pa ne rede več nobene.

Kako je bilo z ovčarstvom pod Stolem

Ovčarstvo je zelo nazadovalo tudi v Zirovnici in bližnji okolici. V zadnjih letih pred prvo svetovno vojno so redili v Vrbi še okrog 400 ovc. Zdaj pa redi v Zirovnici in Mostah dvanajst gospodarjev okrog 50 ovc. Posamezni kmetje jih rede le po nekaj. Zdaj nimajo za ovce niti več posebnega pastirja, pase jih pastir skupaj s kravami. Posebnega pastirja za ovce so imeli do leta 1935. — Ovce vseh vrst imenujejo »jarcie«, a ločijo ovce (samice), mrkača (ovna) in jagnjeta. Na planino ženo »jarcie« sredi junija, ob kresu, a ozirajo se seveda predvsem na vreme. V nižjih legah, doma, jih

začno pasti že sredi junija. Čredo ovc, ki jih pase isti pastir na istem kraju, imenujejo trop. Včasih so imeli posamezni gospodarji svoje trope, pozneje so pa bile ovce vse srenje združene v trop. Na planini pastir prenočuje v koči, ovce pa na prostem. — Včasih so gnali vsako soboto s planine domov »solite«; v nedeljo so pastirje ovce doma na gmajni, v ponedeljek zjutraj pa so jih gnali nazaj na planino. Zdaj pa ostajajo živali vse poletje na planini.

Pastirske zanimivosti

Pastirjev je bilo več vrst. Glavni, pravi pastir, ali ovčar se imenuje čedonk (čedenk). Če je bil trop velik, mu je pomagal pastir tretinek; tretinek je »tretinik«. Pastir si ga je poiskal in izbral sam. Doma na gmajni, kjer je bilo teže pasti, je pomagal še »potepehenk«. Pastirju je bila prepustena vsa skrb za živali. Ovce se na pašni razkrope. Ni dobro, če se drže skupaj, ker jih kameenje, ki se ruši v skalah, lahko tedaj več poije. Kamen pogosto ranj ali ubije žival. Če je žival ubita, jo pastir odnese gospodarju. Toda zgodi se tudi da pastir ne najde ubite živali v skaloju. Če je ovca ranjena na nogi, tedaj ji pastir naredi »flištere« in masti, smrekove smole in konopnice. Čez polži čunjo in naveže na njo prav trdo z motvozom smrekovo skorjo. Približno čez tri tedne je noga zdrava. Zgodi se pa tudi, da kača piči žival; pastir tedaj ovci izpreže ranjeno mesto. Če si je ovca na pašni blizu doma zlomila nogo, so ji jo uravnali z »dličami«. — Pastirjeva hrana je bila preprosta. Ker ovce niso molzli, je pastir pasel tudi kožo, da mu je dajala mleko. Kuhal si je žgance ali kašo. Živila je nabiral od hiše do hiše. Dobil je po unčo slanice (15 kg) pri hiši, kruha pa podlgru funt, malo manj kakor kilogram. Živeč so mu prinašali na planino po enkrat na teden. Tedaj je pastir od krave pa 25 krajcarjev. Razen tega je naročil prinašalo, kaj in koliko mu naj prinese naslednji. Redko kdo mu je prinesel suho meso. Kavo si je sam kupoval za približek. Pastirjeva plača je znašala v starih časih 15 krajcarjev na leto od ovce, prejemal še kot dodatek žito, krompir in fižol. — V novejšem času je bila pastirjeva obleka navadna vaska, a v starih časih je imel tudi pastir posebno nošo. Nosil je coklje iz brezove kreljevine, modre nogavice, kratke hlače, rdeče životnik, širokokrajni klobuk, dolgokračnaš kožuh, ki ga je varoval pred dežjem, in opremljen je bil s čutarico, kozjim rogom in roženico. Dandanes nosi še usnjeno haljo. Razen okovane palice potrebuje še sekirico, da si naseka drvo in vej za kurjavo. Ko so bili ovčji tropi še večji, je pomagal pastir pastirju pes.

Na stole ovčjeja sira

Prebivalstvo Rateč, Podkorena, Kranjske gore in Srednjega vrha se je počelo z ovčarstvom in kozjerejo v večjem obsegu še pred pol stoletjem. Do l. 1912 so gnali iz Rateč vsako leto ovce na planino, kjer so jih tudi molzli in izdelovali sir. Na dan sv. Ahacija, 22. junija, so vse ovčje in kozje mleko prinesli pred župnišče in postavili na trati kotel. Spravnik, mož, ki je tisto leto širil na planini, je posiril. Sir in skuto je izročil župniku, da je zmoli vsako nedeljo očenaš za pastirje in živino na planini. Tudi jeseni je dobil župnik dva hleba sira. Ko so pomili kotel in drugo posodo, so se odpeljali v Planico in na Jezero. Ta dan sta spravnika na planini vse uredila. V planinski kuhinji je bilo tudi skupno ležišče. Pastirji so spali na pogredu, pokritem s slamo. Spravnik je spal blizu vrat, ki so vodila v shrambo za sir in skuto. V shrambo ni imel nihče pristopa razen spravnika. V lopi pri koči so molzli ovce, v drugi lopi so pa kaze prenočevale. Ovce so zapirali v ogrado, in ta prostor so imenovali tamar. Dan Janeza Krstnika, 24. junija, je bil praznik. Praznično oblečena dekleta

so hitela na planino. Bil je »merni dan«. Kolikor so ta dan namerili mleka, toliko delov sira so jeseni dobili. Siroto ali skuto so hodili gospodarji med letom iskat z volji ali konji, a v zameno so morali dati pastirjem koruzno moko. — Merni dan so dekleta pomila svoje žetlarje in jih izročila gospodarjem ali hlapcem, ki so molzli. Navadno je bilo v žetlarju še malo vode in z njo so polivali pastirje, predvsem pa dekleta. Tista, ki je bila najbolj mokra, je bila na to ponosna; velika sramota je bila za dekle, ki je ostalo suho. Spravnik je nadzoroval, da pri molži ni kd: prihl vode med mleko in na deščico je zaznamoval količine mleka s posebnimi številčnimi znaki. Merili so z nafco, ki je imela en sir — 2 dl. Večja enota je bil »stare«, ki je imel 10 sirov — 2 litra. Nafa je bila bučva skodelica, star pa majhen škaf. — Pastirji so molzli ovce zvečer v tamarju. Mleko so precejali skozi pločevinasto cedilo. Mleko so segreli v kotlu, da je bilo mlačno in spravniki je dolil vode, ki je v nji namočili »sirše«. Sirišni telet in jagnjet so okadili, zmešali s koprvami in ga stisnili v kepice. Ko so ga potrebovali, so ga namočili v leseni skledici. Mleko se je sesirilo. Spravnik je prekrizal s trnjačo (lesno palico in ploščo). Nato je vse sesirjeno raztepel in sir se je usedel. Spravnik je posegel zavilanih rokavov v kotel in stlačil sir, kakor ga je vzdignil iz kotla, ga dal v žetlar in stlačil, da se je odtekla isrota. Končno je dal sir v model, kjer ga je pustil nekaj dni, obteženega s kamnom, kakor ga je vzel iz modela ter posolil na zgornji strani, na drugi strani pa navadno šele naslednji dan. — V soboto na angelsko nedeljo so prignali ovce s planine. Najprej so naložili na voz posodo in sir. Spravnik je skrbno pazil, da bi kdo ne ukradel sira. Ko je prispel v vas, je sir dobro zaklenil, potem je pa odšel domov, kjer je dobil šopek nageljev, rožmarina in roženkravta, ovit s pozlačenim lanom. Kupil je liter žganja in šel naproti pastirjem. Tudi otroci so šli naproti pastirjem in obesili okrašene zvonce ovcom vodnicam, pastirjem so pa okrasili klobuke in palice. Spravnik je pogostil pastirje z žganjem. Ovce so gnali na dvorišče tega ali onega posestnika, kjer so jih razdelili. Potem so stehali sir na stari funtovski tehtnici. Bilo ga je navadno okrog 60 starih stovah ali 3300 kg. Razdelili so ga v sorazmerju z namerjenim mlekom. Pastirji so dobili plačo v siru. Jeseni in spomladi so pasli po domačih pašnikih. Ob svečnici so začele ovce kotiti. Čez štiri tedne so jagnjeta odstavlili in začeli ovce molsti in delati sir kakor na planini. Masla so napravili toliko, da so vse petke v letu belili le z njim. Žgance so belili le s tropinami, z »zunt«, zato so kajžarji imenovali premožnejše kmete »žuntarje«. — Dandanes imajo ovce same visoko na planinah. Vsako nedeljo hodi zjutraj skupina fantov gledat, kje so. Zdaj jih več ne molzejo, rede jih le zaradi volne in mesa.

Slovaška zunanja trgovina

Slovaška zunanja trgovina je dosegla lani vrednost 7,2 milijardi kron. Od tega je odpadlo 3,9 milijard na uvoz in 3,3 na izvoz. Slovaška zunanja trgovina je bila lani pasivna za 600 milijonov kron, dočim je bila predlanskim pasivna za okrog 300 milijonov kron. T o gre deloma na račun povečanja izvoza in zvišanja cen izvoznega blaga. Največ izvažala Slovaška v Nemčijo in Italijo in s tema dvema državama ima določene cene. Po vrednosti se je povečala lani slovaški uvoz za 12,6%, predlanskim pa za 21,5%. Vrednost izvoza se je povečala lani za 3,7, predlanskim pa za 0,2%.

Inserirajte v »Jutru«

Čitateljem v Srbiji

Na vprašanja od raznih strani sporočamo čitateljem »Jutra« v Srbiji, da se lahko na naš list tudi naročijo. Naročnike sprejema tvrdka PRESSA A. G., Beograd, Vojkovičeva 8 (tel. 25-552 do 25-555; pošt. pretnac 630). Tja se je obratiti tudi z reklamacijami glede dostavljanja lista. — Mesečna naročnina znaša Din 96.—.

Sirene podobne človeku

Med sesalci, ki so že zelo redki in ki bodo nedvomno prej ali slej sploh izumrli, so najbolj čudne sirene ali morske krave. To so velike, kitom podobne morske živali, obsegajoče zdaj samo še dve vrsti. Ena, manatis, živi v rodah Antilov in v Atlantiku od Floride do Brazilije, druga, dugongi, pa živi ob obalah Indijskega oceana. Zastopniki tretje družine, tako vrane morske krave, so pa že izumrli. Sirene, ki jo je utrelil neki portugalski častnik ob obali Prednje Indije, spada med dugonge. To so nestvori, samci imajo slovom podobne okle. Dugongi so močne živali, živče prvotno v manjših čredah, zdaj pa same še posamič. Najbolj čudno na njih je, da imajo vse organe človeškega telesa, samo nog ne.

Sirenina glava spominja na t. l. novo, je pa tudi močno podobna človeški. Ušesa, ki roke nosilce, oblika ust in zob, vse to se precej približuje človeški glavi. V debeni vratu so štiri vretenca in v njem ima morska krava veliko udarno moč. Z ranen molita sireni dve »roki«, ki sta na koncu zelo podobni človeški. Med »prsti« je napeta koža tako, da je roka pravo veslo. Čudno je, da jedo morske krave samo rastlinsko hrano, alge in druge vodne rastline. Čeprav zelo velike niso torej manjšim morskim živalim prav nič nevarne.

Slovaške državne nagrade

Ob četrti obletnici ustanovitve samostojne Slovaške države, ki so jo proslavili v nedeljo, 14. t. m., so bile kakor vsako leto podeljene 4 slovaške državne nagrade. Nagrado za literaturo je prejel Konstantin Čuren, nagrado za upodabljajočo umetnost Franc Štefunko, nagrado za glasbo Nikolaus Moyses, nagrado za gledališko umetnost dr. Janko Blaho. Letos proslava največjega slovaškega državnega praznika ni bila tako svečana kakor prva tri leta. Na gledališkem trgu v Bratislavi je bilo v nedeljo dopoldne veliko manifestacijsko zborovanje.

Payk.

KLOBUČARNA »PAJK«

Vam strokovno osnaži, preoblikuje in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica Zaloga klobukov — Se priporoča

RUDOLF PAJK, LJUBLJANA.
SV. PETRA CESTA 33
MIKLOŠICEVA CESTA 12
(Nasproti hotela Union)

DARMOL

Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

†

Umrli nam je naš ljubljani oče, stari oče, gospod

Klanšek Ivan

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 1/4. uri popoldne z Zal — kapele sv. Janeza — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 27. marca 1943.

Zalujoči rodbini:
KLANŠEK — IZANC
in ostalo sorodstvo

Dotrpel je naš ljubljani soprog, oče, stari oče, stric, tast in svak gospod

SELAN ANTON

višji železniški uradnik v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 1/3. uri popoldne z Zal — kapele sv. Antona — na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 27. marca 1943.

Zalujoči:

IVA, soproga; MARICA, por. MRAVLJAK, hčerka; BRANKO, sin; MILAN MRAVLJAK, zet; LJUBAN, vnuček — in ostalo sorodstvo

Daleč od doma je preminula dne 8. marca t. l. naša draga mamica

LIČEN TEREZIJA roj. ŠAHAR

Pokopali smo jo 10. marca 1943 na pokopališču v Tramošnici pri Bosanskem Šamcu.

Gornja Slatina pri Bosanskem Šamcu, Trieste, Maribor.

Zalujoči:

ANDREJ, soprog; NADA, por. ČAČ in VIDA, hčerki; TONE ČAČ, zet; MILKO, brat in PAVLA por. JAKAC, sestra

Znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da se je dne 16. februarja t. l. po kratki in hudi bolezni, previden s sv. zakramenti, preselil v lepšo domovino gospod

Ferdinand Vode

vinški trgovec, posestnik in gostilničar

Nepozabnega pokojnika smo 18. februarja t. l. položili k večnemu počitku na župnijskem pokopališču v Komendi.

HELENA roj. ZABRET, žena
in ostalo sorodstvo

Za vedno nas je zapustila v 86. letu starosti tašča in stara mati, gospa

Marjeta dé Lagh

Pogreb nepozabne pokojnice je bil v soboto, dne 27. marca ob 16. uri na farno pokopališče v Toplicah.

V Dolenjskih Toplicah, dne 25. marca 1943.

GREGOREC DRAGOTIN, zet; DRAGO, vnuk in JOZEFA ter ostalo sorodstvo

A. ALEXANDER:

1

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

1. poglavje

Dva moža sta skoraj hkratu stopila v prodajalno puškarja Raldstonea sredi Newyorka.

Prvi, čokati in nizke postave, z bodečimi očmi in gostimi črnimi brki, je krenil naravnost k prodajalni mizi, med tem ko je drugi, ki je bil še manjši od prvega, pa tudi bolj drobne, nekazne postave, obstal pri vratih.

»Samokres bi rad kupil,« je glasno rekel mož s črnimi brki. Govoril je z južnoameriškim naglasom ter razodeval v svoji vnanjosti tisto izbranstvo in dobri okus, ki sta običajno značilna za premožne ljudi. Čudna neskladnost je bila le v tem, da je imel nohte na rokah črno obrobline.

Puškar je odprl stekleni pokrov na eni izmed miz ter vzel nekaj samokresov, da bi jih pokazal kupcu. »Evo, ta browning poglejte! Majhen je, toda...«

»Ne, ne maram ga, tegale hočem!« mu je tujec odločno segel v besedo in pokazal na velik, težak revolver starega vzorca.

»Ali,« je oporekel Raldstone, »ta vzorec je zastarel. Nihče več ne kupuje orožja te vrste.«

»Če dovolite, bi vam nekaj svetoval,« se je oglašil mali mož, ki se je bil v tem približal. Govoril je z drobnim, rahlim glasom, ki se je docela ujemal z njegovo skromno vnanjostjo. »V orožju sem, rekli bi strokovnjak... Za kak namen naj vam samokres služi?«

Prvi se je naježeno obrnil k njemu.

»To vam ni prav nič mar!« ga je nadrl. »Mislite si, kar vam je bolj po duši, zastraen mene tudi, da hočem koga upihnuti!« To reki se je zagrohotal, kakor da bi bil povedal kdo ve kakšno duhovitost. Nato se je okrenil k puškarju. »Nu torej, kaj stane ta top?«

»Dam ga poceni, kajti, kakor sem rekel, dandanes ne kupuje takšnih živa duša več.«

Kupec je srdito zagodnjel:

»Nikar toliko ne govorite: napolnite ga, povejte, kaj stane, pa mir besedi!«

Raldstone je povedal:

»Osemnajst dolarjev petdeset, na pol zastonj!«

Kupec je vrgel na mizo dvajsetdolarski bankovec.

»Ali ga denem v škaflo?« je vprašal puškar.

Mož se je živčno zasmeljal.

»Čemu mi neki bo samokres v škafli?« Saj ni sardina!« je rekel in spravlil revolver v zadnji hlačni žep. »Ne, ne; orožje je treba nositi tako, da ga zme-

rom lahko dosežeš.«

Z zamahom roke je odbil drobiž, ki mu ga je ponujal Raldstone, in planil iz prodajalne.

Prodajalec je spustil zavrtni denar v žep telovnika in se obrnil k drugemu kupcu.

»S čim smem postreči, gospod?«

Možiček, ki je bil znova stopil k vratom, se je z desnic pogladil po obrti bradi in zamišljeno pogledal skozi izložbeno okno.

Raldstone je malce prezirljivo ošinil njegovo revno, skoraj zanemarjeno vnanjost in malce nestrpno ponovil vprašanje.

Neznanec je vzdignil glavo.

»Da, da, tako je... Povejte mi: številko vsakega orožja, ki ga doste iz rok, si redno zapišete, kaj ne?«

»Seveda. Zakaj?«

»Evo,« je nadaljeval oni s svojim negotovim glasom, »rad bi vedel številko revolverja, ki ste ga pravkar prodali.«

»S kakšno pravico?« je kljubovalno vprašal trgovec.

»Moje ime je kapetan Hearn od kriminalnega oddelka,« je skromno odvrnil mali mož ter položil izkaznico na mizo.

Raldstonu se je obraz zjasnil.

»Oh, ne zamerite! Nisem vedel. Torej številko bi radi vedeli?« Pogledal je v spisek, primerjal kartico, ki jo je bil odrgal s samokresa, in začel na košček papirja nekaj števk. »Izvolite, prosim! Ali je ta mož nemara zločinec?« je dodal.

Polijski uradnik je skomignil z rameni.

»Kar jaz vem, bi sodil, da ne,« je tiho odvrnil. »A dandanašnji lahko tudi neoporečen človek kaj naglo postane zločinec, posebno če, če nosi v žepu nezavir samokres... Toda prav rad bi kupil eno teh lote-

rijskih srečk!« Tako govoreč je vzel srečko v rdeči barvi, ki je ležala na prodajalni mizi.

»Vzemite rajši zeleno! Z rdečo zadeneate kvečjemu mačko ali papigo. Z zeleno pa...«

»Nič vas ne boji skrb!« je rekel Hearn in si popravil sebrn pramen las, ki mu je bil padel s sklopljenih glav na oči. »Prijatelj sem tako mačkam kakor papigam. Imam tudi majhno opico z dolgo, svilnato dlako: Sambo ji je ime. Prav rad bi imel še kako drugo prijazno živalco, da bi mi ob prostih urah krajšala čas. Razen tega pa vedite,« je nekam pritajeno dodal, »da je na rdeči srečki prstni odtis, ki ga na zeleni ne bi našel.«

»Prstni odtis?« je Raldstone presenečeno vzkliknil.

»I seveda! Vaš pravkaršnji kupec je v raztresenosti položil kazalec na to srečko, ko vam je skozi šipo kazal revolver, ki ga je hotel kupiti.«

»A čemu vam bo prstni odtis neoporečnega državljanca?«

Hearn je položil novce za petdeset centov na rob mize in se vedro nasmehnil.

»Če ima človek po naključju opravka z zločinom,« je pojasnil, »se kar nekam laže razgleda, ako je takoj pri rokah številka samokresa in takšenle prstni odtis. Kakor sem že dejal, korak od neoporečnega državljanca do zločince je silno kratek; zadostuje že... Oh, kaj je bilo to?«

Tudi Raldstone je prebledel; razločno je bil slišal strel, in po mnogoletni izkušnji v takih rečeh je predbro vedel, iz katerega orožja je bil oddan.